

Устоз
билимли —
шогирд илмли.

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT XALQ ZIYOLILARI GAZETASI معرفت

Ўзбек халқ мақоли

1931-yildan chiqa boshlagan • E-mail: info@marifat.uz • 2013-yil 19-iyun, chorshanba №49 (8594)

КЕЛАЖАК БУНЁДКОРЛАРИ

Ўз фаолиятини катта янгиликлар
билан бошлашди

Самарқанд шаҳрида касб-хунар коллежлари битирувчиларининг “Мустақиллик бунёдкорларимиз” шiori остида «Энг яхши мутахассис», «Энг яхши бизнес лойиҳа» номинациялари бўйича «Битирувчилар тақдироти» тадбири ўтказилди.

Президентимиз Ислom Каримов томонидан ўрта махсус, касб-хунар таълими тизимида таълим сифати ва мазмунини янги босқичга кўтариш, рақобатбардош кичик мутахассис кадрлар тайёрлаш, замонавий ва анъанавий касб-хунар сирларини пухта эгаллаган ёшларимизни тўлиқ иш билан таъминлаш масаласи ҳукумат сиссати даражасида устувор вазифа сифатида белгиланган. Касб-хунар коллежлари битирувчиларининг зарур билим ва кўникмага, малака ва тажрибага, ўз касби ва хунарини иш жараёнида қўллаш маҳорати ва лаёқатига эга бўлиши мустақил ҳаётга йўл олаётган ёшларнинг турли соҳаларда, меҳнат бозорида муносиб ўрин топишида мустаҳкам асос бўлиб хизмат қилади.

(Давоми 3-бетда.)

МАРОҚЛИ ТАЪТИЛ

Қарши шаҳридаги 12-умумтаълим мактабида ташкил этилган соғломлаштириш оромгоҳида ўғил-қизлар ёзги таътилни мароқли ўтказмоқда.

Янги китоблар билан бойитилган мактаб кутубхонаси, шахмат-шашка, футбол, волейбол, стол тенниси, чет тили, «Мо-

«Yoz — 2013»

ҳир қўллар» тўғарақлари фаолият юритмоқда. Юқори савияда ўтказилаётган машғулотлар, спорт мусобақалари, тарихий обидалар, музейларга ташкил этилаётган саяхатлар ўқувчиларга манзур бўлаётир.

Суратда: Қарши шаҳридаги 12-умумтаълим мактабида ташкил этилган соғломлаштириш оромгоҳида ўқувчилар чет тилини ўрганмоқда.

Жамшид НОРҚОБИЛОВ (ЎЗА)
олган сурат.

ЎҚИТУВЧИ ҚАНДАЙ БЎЛСА, ЎҚУВЧИСИ ҲАМ ШУНДАЙ БЎЛАДИ

Ўқитувчининг синфхонада ўзини тутиши, нафақат ўқувчи-га таъсир қилади, балки унинг онгига ўрнашиб, ҳаётда ҳам унга тақлид қилиши мумкин.

3-бет

НЕФТЬ-ГАЗ САНОАТИ УЧУН КАДРЛАР

мамлакат иқтисодиётининг етакчи соҳаси ҳар йили унинг тараққиётига ўз ҳиссасини қўшишга интилаётган ёш мутахассислар билан тўлдириб борилмоқда

8—9-бетлар

ЯГОНАСАН, МУҚАДДАС ВАТАН!

Самарқанд санъат коллежида ўрта махсус, касб-хунар коллежлари ўқувчилари ўртасида ўтказилган «Ягонасан, муқаддас Ватан!» кўрик-танловининг республика маънавияти мустақиллик билан ташкил топилган Республикаси, касб-хунар коллежлари ўқувчи-ёшлари ўз маҳоратларини синовдан ўтказишди.

Танлов иштирокчилари томонидан ижро этилган куй-қўшиқларда она Ватан, мустақиллик, тинчлик-осойишталик тараннум этилди. Ўз истеъдодини намойиш этган Наманган санъат коллежи ўқувчиси Одинахон Абдуллаева кўрик-танлов ғолиби деб топилди.

— Бугунги танловда «Ўзбекистоним» кўшиғи билан қатнашдим, — дейди Одинахон Абдуллаева. — Иштирокчи тенгдошларининг чиқишларини ҳам кузатдим. Ҳар бирининг ўзига хос овози, услуби бор. Бу танлов менда жуда катта таассурот қолдирди. Энг муҳими, кўлаб дўстлар орттирдим, чиқишимни кўн билан кузатган тенгдошларимнинг дўстона маслаҳатларини олдим. Албатта, танлов ғолиблигини кўлга киритганимдан бахтиёрман. Бу келажақда янада юксак марралар сари интилишимда менга қанот бағишлайди.

Танлов иштирокчилари Самарқанднинг азиз қадамжоларини зиёрат қилишди. Кўҳна кентдаги таълим, касб-хунар масканларида бўлиб, тенгдошларининг ўқиш жараёни, илмий-ижодий фаолияти билан яқиндан танишишди.

ҲАКИМ ЖҲҲҲҲ,
«Ma'rifat» мухбири

Ko'rik-tanlov

ЮРТ ТИНЧ — КЎНГИЛ ХОТИРЖАМ

Ички ишлар вазирлиги Ёнғин хавфсизлиги олий техник мактабида битирувчи-курсантларга диплом ва махсус офицерлик унвонини топшириш маросими ўтказилди.

Сафга назар ташлаёмиз. Кўз ўнгимизда юқори касб маҳорати-га эга жасур, юртга содиқ ўғлонлар қаддини ғоз тутиб туришибди.

Мактабни аъло баҳоларга битирган курсантларга имтиёзли дипломларни Ички ишлар вазири, генерал-лейтенант Б.Матлюбов топширди. Битирув-

чиларга она Ватан ва элу юрт олдидаги масъулиятли бурчини сидқидилдан адо этишга ишонч билдирилди.

— Бугун оиламиз учун қувончли ва ҳаяжонли кун, — дейди ота-оналардан бири, косонлик Шаҳзода Мўминова. — 63 нафар курсант тенгдошлари қаторида таълим-тарбия олган ўғлим Жобир Зиё-миддинов ҳам мустақил хизматга йўлланма олаётир. У бу ерда таълим-тарбия олиш баробарида ҳақиқий чиниқши мактабини ҳам ўтади.

Қ.МАТКУРБОНОВ

Bitiruvchi — 2013

ҒОЛИБЛАР МАЪЛУМ БЎЛДИ

Пойтахтимиздаги Республика ихтисослаштирилган мусиқа ва санъат академик лицейида аниқ ва табиий-иктимой фанлар бўйича ўтказилган

билимлар беллашувининг якуний босқичи нихосига етди.

Дастлабки турда ёзма иш, биология, кимё, физика фанларидан амалий машғулотлар ўтказилган бўлса, кейинги турда билимдонлар тест саволларига жавоб беришди.

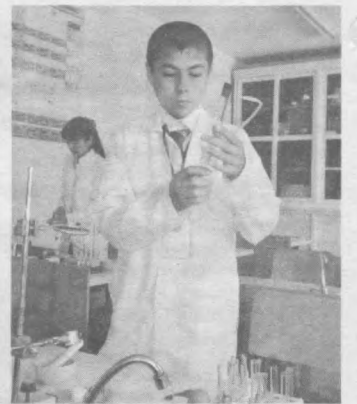
Беллашув якунида ғолиблар аниқланди. Айтиш жоизки, кўрик-танлов мактабларда соғлом рақобатни ташкил этиш орқали ўқувчиларнинг билим олишга қизиқишини ошириш, қобилият ва иқтидорини куйи синфлардан бошлаб аниқлаш, давлат таълим стандартларида белгиланган талаблар бажарилиши ҳолатини таҳлил қилиш ҳамда таълим сифати кўрсаткичлари орқали ўқитувчилар, таълим муассасалари, ҳудудий халқ таълими бошқаруви идоралари фаолиятини баҳолаш ва рейтингини аниқлаш мақсадида ўтказиб келинмоқда. Бу йил беллашувининг илк босқичида 1 млн. 950 минг, туман босқичида 320 мингдан ортиқ, учинчи босқичида эса 6843 нафар ўқувчи иштирок этди. Вилоят миқёсида ғолибликни кўлга киритган 518 нафар (ҳар бир ҳудуддан 37 нафардан) ўқувчи

республика босқичида иштирок этиш ва «Ёзги интеллектуал ривожлантириш оромгоҳи»да дам олиш йўлланмасини кўлга киритди.

27–28 июнь кунлари филология йўналишидаги фанлардан билимдонлар сараланади.

ҒОЛИБ БАҲРОМОВ,
«Ma'rifat» мухбири

Бурхон РИЗОКУЛОВ олган сурат.

«ЭНГ УЛУҒ, ЭНГ АЗИЗ»

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги ва Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси «Тасвирий ойна» ижодий уюшмаси, Ёзувчилар уюшмаси, Миллий телерадиокомпания, «Ўзбекистон» Миллий агентлиги, Бадиий академия, Электрон оммавий ахборот воситалари миллий ассоциацияси ҳамда Мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди билан ҳамкорликда ёзувчи ва шоирларни, журналистлар, тасвирий ва кино санъати намояндаларини эркин, озод ва фаровон ҳаётимиз, гуруҳ-иштихоримиз тисмоли, эзгу орзу-интилишларимиз, ютуқ ва марраларимизнинг ҳаётбахш манбаи — мамлакатимиз мустақиллигининг йиғирма икки йиллигига бағишлаб ўтказадиган «Энг улуг, энг азиз» анъанавий танловига тақдир этилди.

Танловга «Қадр-қимматим, таянчим ва ифтихоримсан, мустақил Ўзбекистон!» деган шioriни асосий ғоя сифатида ўзига муассас этган ижодий асарлар қабул қилинади. Танлов этиладиган ижодий ишларда:

мамлакатимизда мустақиллик йилларида барча соҳаларда улкан ютуқларга эришилгани, истиқлол юртимизда яшаётган, миллати, тили, динидан қатъи назар, барча фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлашнинг асосий омили эканлиги кенг очиб берилган;

халқимиз ўтган даврда ўзининг мустақам иродаси, қатъият ва матонат, истиқлол ғояларига садоқатини намойён этиб, жажон майдонидида муносиб ҳурмат-эътибор қозонгани чуқур таҳлиллар орқали кўрсатилган;

таракқиётнинг ўзбек модели мамлакатимиз учун ҳал қилувчи бир пайтда энг тўғри, энг оқилона йўл сифатида танлангани, «Ислохот — ислохот учун эмас, аввало инсон учун» деган олижаноб даъват истиқлол йилларида эришган барча ютуқларимизнинг ҳаётбахш манбаи бўлиб келаётганига алоҳида эътибор қаратилган;

истиқлол йилларида бой тарихимиз, бебаҳо меросимиз, дину диёнатимиз, кўҳна урф-одат ва анъаналаримизнинг қайта тиклангани, ўз қадр-қимматини чуқур англаган, мустақил ва эркин фикрлайдиган соғлом ва баркамол авлодини вожага етказиш, хотин-қизларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлаш, оила ва жамият ҳаётидаги нуфузини ошириш, мамлакатимизда амалга оширилаётган бунёдкорликлар, қишлоқ аҳлига муносиб турмуш шароитини яратиш борасида амалга оширилаётган улкан ишлар ўз аксини топан;

халқимизнинг онгу тафаккури, дунёқараши бутунлай ўзгариб, дахлдорлик туйғуси, ўз кучи ва имкониятларига бўлган ишончи мустаҳкамланиб бора-

ётгани, юртимиздаги миллатлар ва фуқаролараро аҳиллик, ўзаро меҳр-оқибат ва ҳамжихатлик муҳити, Ўзбекистоннинг халқаро майдонда олиб бораётган ташқи сиёсатининг миллий манфаатларига жавоб берадиган стратегик устувор йўналишлари, «Обод турмуш йили» Давлат дастурининг ижобий самаралари ифодаланган бўлиши зарур.

«Энг улуг, энг азиз» танлови қуйидаги номинациялар бўйича ўтказилади:

- ёзувчи ва шоирларнинг бадиий асарлари;
- босма ОАВ ходимларининг журналистик ишлари;
- телевидение ва радио ижодкорларининг материаллари;
- тасвирий санъат асарлари;
- кино санъати асарлари.

Ижодий ишлар «Энг улуг, энг азиз» танловига деб кўрсатилган ҳолда қуйидаги манзилга юборилиши лозим:
100129, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.
Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги,
Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси,
Ўзбекистон Республикаси «Тасвирий ойна» ижодий уюшмаси

Телефонлар: 244-12-61; 244-64-61; 244-27-79;

Diqqat tanlov!

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Айни мақсадда ташкил этилган тadbирда касб-хунар коллежларидagi мавжуд 33 та ихтисослик йўналиши бўйича битирувчиларнинг эгаллаган касб маҳоратлари намойиш этилди.

Самарқанд вилоят ҳокимлиги, вилоят прокуратураси ҳокимлик ҳузуридagi вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия, Ўзбекистон Республикаси Марказий банки вилоят бошқармаси ҳамда вилоят ўрта махсус, касб-хунар таълими бошқармаси ҳамкорлигида ташкил этилган тadbирда коллеж битирувчилари юзлаб иш берувчилар, корхона ва ташкилотлар раҳбарлари, мутахассислар, экспертлар гуруҳи кўз ўнгига ўз маҳоратларини намойиш этишди.

Жумладан, битирувчилар фундаментал ва замонавий билим даражасини; мутахассислик малакаси ва касб маҳоратини; хунарни амалиётга татбиқ этиш лаёқатини; ишлаб чиқариш жараёнидаги амалий кўникмаси ва тажрибасини; замонавий техника, аппаратура, асбоб-ускуна, дастгоҳ ва бошқа меҳнат курулларидан эркин фойдалана олиш малакасини; касб-хунарни пухта ўзлаштириш борасидаги инди-

17та тижорат банклари томонидан 250та бизнес лойиҳага кредитлар ажратилиши тўғрисида сертификат берилди.

— Бизнес лойиҳам кўпчилида катта қизиқиш уйғотди, — дейди Самарқанд банк коллежи ўқувчиси Нурсалтим Умаров. — Мен таклиф этган “Полиэтилен маҳсулотларини қайта ишлаб хомашё олиш” лойиҳаси бугунги кунда энг самарали йўналишлардан бирига айланган. Шу боис, экспертлар, тижорат банклари томонидан таклифим юқори баҳоланди. “Микрокредитбанк” вилоят бўлими томонидан ушбу лойиҳа учун 56 млн. сўм миқдорида кредит ажратилди.

Ташкиллаш жоиз, ҳозиргача вилоятдаги касб-хунар коллежларининг 2000 нафардан зиёд битирувчисига ўз бизнес

берувчиларга ўзининг қандай билим ва кўникмага эгалигини кўрсата олди. Буни иш берувчиларнинг катта ишонч билан шу ернинг ўзидаёқ меҳнат шартномаларини имзолаётганида ҳам кўриш мумкин. Мен ҳам туманимиздаги «Ремонт механик заводи» МЧЖга пайвандловчи вазифасига ишга қабул қилиндим.

Ҳақиқатан ҳам, битирувчиларнинг амалга ошираётган ҳар бир иш жараёни экспертлар, айниқса, иш берувчи ташкилотлар раҳбарлари томонидан диққат билан кузатилади. Ишгиҳон қурилиш ва коммунал хўжалик касб-хунар коллежи битирувчиси Маҳмудиёр Ражабовнинг 1 м. кв. девор ва полга 30 дақиқада сифатли кафел териши кўпчиликнинг олқишига сазовор бўлди. Электромонтёр ихтисос-

лаев кўзи боғлиқ ҳолда 3 дақиқа ичида компьютернинг тизимли блок қисмларини йиғиб, 1-ўринни қўлга киритди.

500 нафар битирувчи иштирок этган тикув ва тикув-трикотаж буюмларини ишлаб чиқариш техник-технологий йўналишида Ургут туманидаги Испанза агрофабрикадаги битирувчиси Исроил Зоҳидов ҳамда Самарқанд маиший хизмат касб-хунар коллежи битирувчиси Фариз Насимов тақдим этган 50 дан ортиқ замонавий ва янги турдаги либослар экспертлар гуруҳи томонидан юқори баҳоланди.

605 нафар битирувчи иштирок этган ҳамширалик иши йўналиши тақдими ҳам барчанинг диққат эътиборига бўлди. Бугунги кунда соғлиқни сақлаш тизимига

ларни эгаллаш қарийб 100 нафарга яқин битирувчи ишга қабул қилинди.

Тadbиркорлик фаолиятини бошлаш истагидаги 142 нафар битирувчи кредит олиш учун сертификатга эга бўлишди.

Энг аҳамиятли жиҳати, тақдимотларда вилоятнинг 16 та шаҳар ва туманларида истиқомат қилувчи, фарзандлари коллежлардаги машғулотларга мунтазам қатнашмайдиган 320 нафар ота-она таклиф этилди ва улар битирувчиларнинг касб маҳоратларини кузатишди.

— Бугун касб-хунар коллежини битираётган ўғил-қизларимизнинг шу қадар чуқур билим ва маҳорат эгаси бўлиб етишяётганини тасаввуримга ҳам келтирмайдим, — дейди Самарқанд шаҳри Нақибанд кўчасида истиқомат қилувчи, Самарқанд ахборот коммуникация технологиялари ва саноат касб-хунар коллежи ўқувчиси Шерзод Муродовнинг отаси Камол Исмоилов. — Чиройли ва бежирим иш кийимидаги бўлғуси курувчи, ҳайдовчи, сартарош, ҳамшира ва бошқа касб эгаларининг ҳатти-ҳаракатлари, касб-хунарни шу қадар яхши ўзлаштиргани мени ҳайратга солди. Бугундан эътиборан фарзандимнинг коллеждаги ўқув ва амалиёт дарсларига

КЕЛАЖАК БУНЁДКОРЛАРИ

ўз фаолиятини катта янгиликлар
билан бошлашди

видуал қобилиятини; яратувчанлик ва бунёдорлик иқтидорини; меҳнат интизоми ва маданияти, маънавий қиёфасини намойиш этишди.

2012—2013 ўқув йилида вилоят бўйича 158 та касб-хунар коллежини 102та мутахассислик бўйича 60 минг 794 нафар ёшлар битирмоқда. Мазкур тақдимотларда уларнинг 8460 нафари (жами битирувчилар сонига нисбатан 13,9 фоиз) иштирок этиб, касб-хунар коллежлари ўқувчиларининг қандай салоҳиятга эгалигини амалда кўрсатишди.

Транспортларда ташиш ва бошқаришни ташкил этиш, қишлоқ хўжалиги машина ва жиҳозларига хизмат кўрсатиш механизми йўналиши бўйича ўтказилган тақдимотда 425 нафар битирувчи қатнашди.

Хусусан, Каттакўрғон транспорт касб-хунар коллежининг битирувчиси Одил Алимов ва Самарқанд транспорт коллежи битирувчиси Озода Раҳимова енгил, юк ва пассажир ташиш транспорти воситаларини юксак маҳорат билан бошқариб, ўз иқтидорларини намойиш этишди.

“Энг яхши бизнес лойиҳа” тақдимида 15та йўналиш бўйича бизнес лойиҳалар тақдим этилди. Шу ернинг ўзида

лойиҳаларини амалга ошириш ва тadbиркорлик фаолиятини бошлаш учун вилоят тижорат банклари томонидан 7,1 млрд. сўм миқдорида банк кредитлари ажратилган.

Тadbирнинг энг қизгин жараёнилари гишт терувчи, сувоқчи-бўёқчи, кафел териш, электр-монтажчи, ламинатдан мебель ва паркет пол ясаш, пайвандлаш, ёғочга ишлов бериш ва мебель ишлаб чиқариш техник-технологий, сув, газ таъминоти ва канализация тизимларини ўрнатиш, таъмирлаш ва ишлатиш, дурадгорлик ва пол ётқизиш ишлари бўйича тақдимотларда бўлиб ўтди. Мазкур йўналишларга бугунги меҳнат бозорида талаб ортаётгани боис тadbирда бу йўналишлардаги тақдимотларга алоҳида эътибор қаратилди. Унда 1250 нафар битирувчи ўз касб маҳоратини намойиш этишди.

— Тadbир давомида иш берувчи ташкилотлар раҳбарлари бизни яна бир синовдан ўтказиш имконига эга бўлишди, — дейди Пастдарғом қурилиш технологиялари касб-хунар коллежи битирувчиси Рамизжон Эшонкулов. — Бугунги иш жараёнилари ҳақиқий амалиёт даражасида ташкил этилди. Ҳар бир битирувчи иш

лиги бўйича Боғишамол саноат касб-хунар коллежини битираётган Юсуф Донабоевнинг маҳорати бирваракайига 3 та — Самарқанд шаҳри, Оқдарё, Иштихон туманларининг иш берувчи корхоналар раҳбарларини қойил қолдирди. Битирувчига ҳар учала иш берувчи ишга қабул қилиш тўғрисида таклиф билдирди.

— Туманимиздаги «Регистон зилол нур» фермер хўжалигида лаборант вазифасига ишга қабул қилиндим, — дейди Булунғур қишлоқ хўжалиги касб-хунар коллежи ўқувчиси Ойдин Исҳоқова. — Мазкур хўжалик ғазалчилик, бодорчилик, сабзавотчиликка ихтисослашган. Амалиёт даврида ҳам ушбу хўжаликда назарий билимларимни амалий машғулотларда мустаҳкамладим. Ўз касбимга бўлган қизиқишим, касбий маҳоратим иш берувчи хўжалик раҳбарларининг эътиборига тушди. Мен ушбу хўжаликнинг янада ривожланишига, бу орқали юртимиз тараққиётига ўз ҳиссамни қўшишдек имкониятга эришганимдан бахтиёрман.

210 нафар битирувчи иштирок этган сартарошлик ва косметика йўналиши бўйича Сартега туризм ва маиший хизмат коллежи битирувчиси Малика Очилованинг соч кесиш ва турмаклашнинг моделлаштириш ишлари алоҳида эътирофга сазовор бўлди. 46 нафар сартарош қизининг барчаси шу куни вилоятдаги аҳолига маиший хизмат кўрсатиш шохобчаларига ишга қабул қилинди.

360 нафар битирувчи иштирок этган компьютер қисмларини йиғиш, веб-сайт яратиш ишлари йўналиши бўйича Самарқанд ахборот-коммуникация технологиялари ва саноат касб-хунар коллежи битирувчиси Заршед Сафатул-

қаратилётган эътибор туфайли ушбу йўналишдаги ёш кадрларнинг билим савияси, касб маҳоратига бўлган талаб ҳам тобора ортиб бормоқда. Мазкур йўналиш тақдимида Сузангарон тиббиёт коллежи битирувчиси Азиза Ахтамованинг тиббий муолажа жараёнини инглиз тилида равон изоҳлаб бериши ҳаммани лол қолдирди.

Тақдимотлар жараёнида касб-хунар коллежлари битирувчиларининг касб маҳорати вилоят, шаҳар ва туманлар ҳокимликлари раҳбар-ҳодимлари, вилоятдаги барча иш берувчи корхона ва ташкилотлар раҳбарлари, мутахассислар, экспертлар гуруҳи томонидан кузатиб борилди.

Тақдимотларни ҳар бир йўналиш бўйича алоҳида экспертлар гуруҳи баҳолаб борди ва голиблар аниқланди.

Тadbирнинг якуний қисми Самарқанд педагогика коллежининг “Ниҳол” амфитеатрида ташкил этилди. Мазкур тadbирда “Энг яхши мутахассис” ҳамда “Энг яхши бизнес лойиҳа” тақдимотлари якуни сарҳисоб қилинди.

Тadbирлар жараёнида иштирок этиб, ўз маҳоратини кўрсатган ҳамда 1, 2, 3-ўрин-

мунтазам қатнашишини таъминлайман. Ўғлим ҳам мана шу фаол ва ташаббускор ёшлар қаторида туришини истайман. Бугун коллежини битириб, ишга жойлашган битирувчиларнинг ота-оналарига ҳавасим келди.

Тadbирларда академик лицей ва касб-хунар коллежларида ўқиш истагида бўлган 11 минг 235 нафар 9-синф битирувчиси ҳам иштирок этишди.

Тақдимотларда қатнашган 8460 нафар касб-хунар коллежи битирувчисининг 6345 нафари билан иш берувчилар меҳнат шартномалари тuzишди. 250 нафар бизнес-лоyiҳа муаллифларига эса банк кредитлари кафолатлари берилди.

«Битирувчилар тақдими» тadbiri таълим олиши, касб-хунар ўрганиши, ишга жойлашиши давлат ҳимоясида бўлган Ўзбекистон ёшлари ер юзининг энг бахтли ёшлари эканлигини яна бир бор намойиш қилди.

Тadbирда Самарқанд вилоят ҳокими З.Мирзоев иштирок этди.

Ҳаким Жўраев,
«Ma'rifat» муҳбири
А.ИСРОИЛОВ (ЎЗА)
олган суратлар.

Yangiliklarda yurt nafasi

❖ **Фаргона шаҳрида «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати вилоят бўлими томонидан таълим муассасаларида фаолият кўрсатаётган бошланғич ташкилот етакчилари учун ўқув-семинар ташкил этилди.**

Бошланғич ташкилотлар етакчиларининг иш тажрибаларини ўрганиш ва ибратли ташаббусларини кенг оммалаштириш, уларнинг билим ва кўникмалари ҳамда ижтимоий-сиёсий фаолигини оширишга қаратилган мазкур семинарда Президентимизнинг «Ўзбекистон мустақилликка эришиш оstonасида» китобида баён этилган устувор ғоя ва вазифалар, ёшларга оид давлат сиёсати, ижтимоий соҳадаги ислохотларни амалга оширишда «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракатининг ўрни қандай бўлиши лозимлиги атрофлича муҳокама этилди. Ҳаракат фаоллари, олимлар ва маънавият тағриботчиларининг маърузалари тингланди.

Интерфол услуд олаб борилган семинар машғулотларида иштирокчилар ўз фикр-мулоҳазалари, таклифлари билан фаол иштирок этди. Тадбир доирасида бир қатор бошланғич ташкилотларнинг тақдиротлари, «Энг намунали бошланғич ташкилот» кўрик-танловининг саралаш босқичлари ўтказилди.

❖ **Ташкент вилояти ҳокимлигида ёшлар таълим-тарбиясига эътиборни янада кучайтириш масалаларига бағишланган йилги бўлиб ўтди. Унда тегишли идора ва ташкилотлар вакиллари, туман ва шаҳар хотин-қизлар кўмиталари раислари иштирок этди.**

«Обод турмуш йили» Давлат дастури, ёшларга оид давлат сиёсатини амалга оширишга қаратилган чора-тадбирлар ижроси доирасида ташкил этилган йилги таълим-тарбиянинг 12 йиллик мажбурий таълимга тўлиқ қамраб олиш, қизларни оилавий ҳаётга тайёрлаш, барвақт турмушга узатиш ва эрта туғруқнинг олдини олиш масалалари ҳусусида сўз юритилди. Бу борада «Оила-маҳалла-таълим муассасаси» ҳамкорлигини янада кучайтириш зарурлиги қайд этилди.

❖ **Самарқандда ўрта махсус, касб-хунар коллежлари ўқувчилари ўртасида ўтказилаётган «Барҳаёт анъаналар» фольклор фестивалининг республика босқичи бўлиб ўтди.**

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази томонидан анъанавий тарзда ўтказиб келинаётган фестивал миллий урф-одатларимиз, қадриятларимиз, анъаналаримизни асраб-авайлаш, уларни ҳаққимизга ҳос янги ҳақиқатлар билан бойитиш, ёш авлоднинг бой тарихимизга, юртимизга чўқур ҳурмат ва эҳтиром руҳида тарбиялаш мақсадида ўтказилган танловда ўн икки жамоа ўн икки ҳудудга ҳос ва мос азалий қадриятлари, урф-одат ва анъаналари билан иштирок этди.

Танлов якунига кўра, Каттақўрғон педагогика ҳамда Булунгур педагогика ва спорт коллежларининг «Чавқи ниҳоллари» жамоаси ва Ташкент маданият коллежининг «Гулшод» фольклор жамоаси биринчи ўринга сазовор бўлди.

❖ **Наманган вилоятида «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати томонидан «Биз – буюк юрт фарзандларимиз!» шiori остида ёшлар фестивали ўтказилди.**

Президентимизнинг 2013 йил 12 июнда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг йигирма икки йиллик байрамига тайёрлаш кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида»ги қарорига мувофиқ ташкил этилган мазкур фестивалда «Камолот» етакчилари ва фаоллари, ўқувчи ва талабалар, турли соҳаларда меҳнат қилаётган ёшлар иштирок этди.

Фестиваль доирасида шаҳар ва туманларда ўтказилган «Оммавий таҳдидлар ва ёшлар маънавияти», «Сиз севган қаҳрамонлар», «Биз – соғлом турмуш тарзи тарафдоримиз», «Депутат ва ёшлар» сингари лойиҳаларда депутат ва сенаторлар, олимлар, ёзувчи ва шоирлар, актёр ва хонандалар, спорт усталари ёшлар билан мулоқотда бўлиб, Ватанимизнинг мустақил тараққиёт йўли, барча соҳада эришилётган ютуқлар, ёшларга оид давлат сиёсати, миллий менталитетимизга зид ғоялар ва «оммавий маданият»нинг асл мақсад-моҳияти ҳамда уларнинг миллий маънавиятимизга таъсири ҳақида фикр юритди.

Тадбир доирасида ташкил этилган «Ватан тараққиётига менинг ҳиссам» деб номланган кўргазмада ёш тадбиркорлар томонидан ишлаб чиқарилган маҳсулотлар намойиш этилди.

ЎЗА ва махсус мухбирларимизнинг материаллари асосида тайёрланди.

Бўш иш ўринлари

малакали мутахассислар билан тўлдирилади

Навоний вилоят ўрта махсус, касб-хунар таълими бошқармаси томонидан ташкил этилган илмий-амалий семинар шу мавзуга бағишланди.

Тадбирнинг мазмун-моҳияти ва мақсади ўрта махсус, касб-хунар коллежлари ва академик лицейлари кадрлар бўлими нозирлари, ҳуқуқшунослар иштирокида жабҳадаги бўш ўринларни малакали мутахассислар билан тўлдириш, ўқитувчи ва муҳандис-педагогларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш, жойлар-

да меҳнат қонунчилиги меъёrlарини атрофлича тушунган ҳолда иш самарадорлиги ва ижро интизомини яхшилаш сингари долзарб масалаларга қаратилди.

Тадбир иштирокчилари таълим масканларидаги бўш лавозимларга танловларни ҳар томонлама оқилона ташкил этиш, Меҳнат кодексига асо-

сан меҳнат муносабатларини тартибга солиш, захира кадрлар банки ва ўқитувчиларга бўлган эҳтиёжнинг қондирилиш сингари масалалар ҳусусида фикр-мулоҳаза билдириб, ўзаро тажриба алмашди-лар.

Нажмиддин ЯНДАШОВ,
Навоний индустриал-иктисодиёт коллежи
ходимлар бўлими нозир

Seminar

Чўлланиш ва қурғоқчиликка қарши

Миллий матбуот марказида Гидрометеорология хизмати билан ҳамкорликда 17 июнь — Жаҳон чўлланиш ва қурғоқчиликка қарши кураш кўнига бағишланган давра суҳбати ўтказилди.

Анжуманда таъкидланганидек, чўлланиш ва қурғоқчилик жиддий экологик таҳдидлардан бири ҳисобланади. Айни пайтда табиий ва техноген ҳодисаларга қарши кураш мақсадида кўплаб тадбирлар ўтказилапти. Мамлакатимизда ҳам ер-сув ресурсларидан оқилона фойда-

ланиш, ерлар унумдорлигини ошириш ва ўрмонларни тиклаш борасида самарали ишлар олиб боришмоқда.

Тадбир давомида иштирокчилар ер-сув ресурсларини бошқариш, қурғоқчиликка қарши кураш ва унинг оқибатларини бар-тароф этиш бўйича билим ва кўникмаларга эга бўлиши, ил-ғор тажрибалар, юртимизда қабул қилинган меъёрий ҳужжатлар мазмун-моҳияти билан яқиндан танишишди.

Несибели МАМБЕТИРЗАЕВА,
«Ma'rifat» мухбири

Matbuot anjumani

Куй-қўшиқ ва ижод кечаси

Ёқимли ва таъсирли куй таралмоқда. Дилкаш навалар қалбнинг нозик торларини чертиб ўтади. Кишига сокинлик ва ажиб ҳислар бахш этувчи мусиқа бир дам сервоқин дунёдан узоклаштириб, оҳанг оғушида маст қилади кишини...

Ташкент маданият коллежидан моҳир созанда, хонанда ва бастакор Турсунбой Остонов билан бўлиб ўтган ижодий учрашувда ана шундай мўъжизанинг гувоҳи бўлдик. Тадбирда устоз яратган мусикий асарлар ёш авлоднинг миллий санъатимиз руҳи билан камол топиш-шига хизмат қилаётгани таъкидланди. Ижодий кеңада коллежнинг 2-босқич талабаси Ди-

нара Раҳмонова «Азиз сиймо», 1-босқич талабаси Элбек Тўлабоев «Ўзбекистон» қўшигини ижро этиб, ўз истеъдоди ва маҳоратини намойиш этди.

— Фарзандларимизнинг устоз санъаткорлар яратган тароналарни тинглаб-қуйлаб улғайишаётгани қувонарлидир, — дейди Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, «Анъанавий ижрочилик» кафе-

раси ўқитувчиси Дехқонбой Хусанов. — Бугунги концерт ўқувчиларимиз истеъдодини яна бир бор синовдан ўтказди, десам тўғри бўлади. Бойси, улар халқ ижодиёти намуналари, Алишер Навоний, Жаҳон отин Увайсий ва Бобораҳим Машраб ғазаллари асосида яратилган ашулаларни қуйлаб, томошабинлар меҳрини қозонишди.

Назозат ХОЛМЕТОВА,
«Ma'rifat» мухбири

Uchrashuv

Туризм ривожига бағишланди

Пойтахтимиздаги Халқаро ҳамкорлик марказида туризм соҳасини ривожлантиришга бағишланган давра суҳбати бўлиб ўтди.

Британия кенгаши ҳамда Ташкент туризм коллежи ҳамкорлигида ўтказилган тадбирда «Туризм соҳаси учун маҳорат дарслари» лойиҳаси доирасида махсус таълим курсларини ташкил этиш, замонавий ўқув адабиётларини яратиш ва ёшларга чет тилини пухта ўргатиш муҳимлиги таъкидланди.

— Ўрта махсус, касб-хунар таълим муассасаларида билим олаётган ёшларга янги ўқув

дастурлари асосида чет тилини мукаммал ўқитиш, уларнинг сайёҳлар билан мулоқот қилиш маданияти ва илмини кучайтиришга хизмат қиладиган методик материаллар яратишга киришилган, — дейди лойиҳа менежери Шухрат Омонов. — Хозиргача 100 соатга мўлжалланган дарслик мажмуалари тайёрланди. Янги ўқув йилидан бошлаб туризм соҳаси ўқитиладиган коллежларда ушбу машғулотлар тажриба сифатида ўтилиши кўзда тутилмоқда.

Шоира БОЙМУРОВА

Davra suhbat

Парвозингиз баланд бўлсин!

Мансурбекдан болалигида «Ким бўласан?» деб сўрашса, «Самолётни учирадиган миллионер», деб жавоб берар, бунга яқинлари мийғида кулишарди. Боланинг варрак, самолёт, ракета моделларига қизиқишини сезган ота-онаси Янгибозор туманидаги «Баркамол авлод» болалар марказининг «Авиамодель» тўғарагига олиб борди. Бу ерда Мансурбек тўғарақ раҳбари Наврўзбек Юсуповдан самолёт макетлари ясашни ўрганди.

Мансурбек Абдуллаев «Учар қанот» деб номланган самолёт макети билан вилоятда биринчи ўринни эгаллади.

Ўзбекистон Миллий бонига бўлиб ўтган «Катапульт» ёрдамидан ўқувчи самолёт моделлари республика кўрик-танлови ана шундай истеъдодли авиамодель хаваскорларини бир жойга жамлади.

— Мусобақа ўқувчи-ёшларни техник йўналиш-

Ko'rik-tanlov

даги тўғарақларга жалб этиш, уларни соғлом турмуш тарзига йўналтириш, авиамодельга қизиқишларини ошириш мақсадида биринчи марта ўтказилмоқда, — дейди «Баркамол авлод» болалар техник ижодиёт маркази раҳбари Ҳадича Зокирова.

Тўрт босқичда ўтказилган мусобақа якунида намунали ишлар сараланди. Фолиб ва совриндорларга Халқ таълими вазирлигининг дипломи ва эсдалик совғалари топширилди.

Назозат ХОЛМЕТОВА,
«Ma'rifat» мухбири

Владимир ГРАНКИН
олган сурат.

Болалигини ёдга олган ҳар қандай инсон, албатта, биринчи ўқитувчисини ҳам эслаши аниқ. Бу тасодифий йўқлов эмас, негаки, тоза оқ қозоқдек бола онгига унинг таъсири жуда салмоқли бўлади. Мактаб ва муаллимнинг бола ҳаётига кириб келиши, ундаги илк ютуқлар, завқланиш ёхуд аксинча, омадсизлик ва умидсизлик каби таассуротлар бир умр ёдида қолади, улар таъсирида секин-аста унинг дунёқарashi, «мен»и, шахси шаклланиб боради. Беғубор болаликдан қалбимизда қандай ҳис-туйғулар қолади — ёрқин, илиқ, чиройли рангларидаги ёки хунук ва ғамгин тусдами — бу ҳам маълум маълумода ўқитувчиларимизга боғлиқ. Негаки, дунёни қабул қилиши, ҳис қилиши, атрофдагилар билан мuloқотга киришиши, шахсий фазилатлари шаклланишида мактабдаги дастлабки тўрт йиллик тахсил даврида боланинг устози ота-онадан кейинги тақдир қиладиган яқин кишидир.

Мактабдаги давримдан бир мисол. Аввало, биринчи ўқитувчи борасида омадсизлигини, аниқроғи, тўрт йил давомида улар тўрт марта алмашганини таъкидлашим даркор. Шундай бўлса-да, эски хотираларимни «титкилаганимизда» негадир 1-, 2-синфларда ўқитган муаллимим ёдимда қолганини англадим. Ҳар бир ҳаракатим — доска олдида туриш, вазмин овозда жавоб бериш, қатъийлик, ба-тартублик каби хислатлар ундан «юққанлиги»га амин бўлдим. Ҳатто бир гал ойимдан сочимни ўша ўқитувчимникидек тўғнағич ёрдамида бошим тепасига йиғиб қўйишни сўраганман. 7-8 ёшли кизалоқнинг ўзини бундай тутиши нимани аңлатарди? Энди билсам, биринчи устозим мен учун баркамоллик тимсоли бўлиб, унга ҳар жиҳатдан ўхшашга, намуна олишга ҳаракат қилган эканман. Тақдир тақозоси билан қисқа муддатга бошқа виллоятга кўчиб, ўзим учун бегона мактабда, ўзга дунёқарашдаги ва ўзини бошқача тутадиган, энг асосийси, менга мутлақо нотаниш бошланғич синф ўқитувчиси қўлида тахсил олишга тўғри келган. Нима бўлди, деб сўрасиз. Аввало, аълочилиқдан «уччилар» қаторига тушдим, энг юқори баҳо мен учун «тўрт» эди. Жуда қийналдим. Бир томондан янги синф, ноодатий муҳит, нотаниш болалар билан алоқани йўлга қўйишим, бошқа томондан эса янги ўқитувчи ва унинг образига, дарс ўтиш услубига одатланишим керак эди. Ундан аввалги ўқитувчимнинг бирор бир хислатини кидирардим, бироқ топа олмадим. Лекин аввалги мактабимда қандай бўлсам, ўша муаллимимга тақдир қилиб ўзимни ўшандай тутардим. Бироқ бу чиранишларим бекор кетар, муваффақиятсизликдан кўрқув ва ўз кучимга ишонсизлик мени доим таъқиб этар, атрофимдаги муҳитдан қониқмаслик ва танглик мени бир дақиқача бўлса-да, тарк этмасди. Айниқса, нега тенгдошларим «аъло» баҳолар олаётган, уйга вазифани тайёрлашга кўп вақт сарфлаётган бўлсам-да (бунга ойим, буюм ва буюм ёрдамлашарди) яхши натижага эриша олмаётган, деган саволга жавоб топа олмадим...

Тез кунларда бу машаққатлар пoвнига етди. Мен жонажон мактабимга, қадрдон синфимга, сеvimли муаллимим бағрига қайтдим. Ўшанда аңладимки, мен учун дунёда шу синфдан, шу синфдошларимдан ва шу устозимдан яхшиси йўқ экан!

Бугунга келиб нега айнан шу хотираларимни қайта жонлантирганим сиз учун қизик туюлаётгандир, балким. Хизмат юзасидан тез-тез бош-

ланғич синф муаллимларининг дарсларида иштирок этиб, уларнинг ўзларини тутиши, ҳаракатларига эътибор бераман. Четдан қараганда услуб, дарсни ташкил этиш, мулоқот психологияси борасида уларда бир-бирдан фарқи жимҳатларни, яъни ижобий ёки салбий ҳолатларни кузатиш мумкин. Мақсадимиз — кам-

ўқитувчининг синфхонада ўзини тутиши, нафақат ўқувчига таъсир қиладиган, балки унинг онгига ўрнашиб, ҳаётда ҳам унга тақдир қилиши мумкин. Мен бошланғич синфда ўқиган даврларимда ҳам шундай бўлган. Мана нима учун муаллим синфхонага — жажжи ўқувчилар ҳаётига киришганидан оқ ҳақиқий устоз мақомидаги энг асосий ролига масъулият билан ёндашмоғи даркор! Устоз сўзи жуда оддий эшитилса-да, бу масъулиятли ва заҳматли ишининг моҳиятида жуда катта маъно мужассам! Энг яхшиси бўлиш — ҳамма нарсанда биринчи бўлиш демакдир, донишманд бўлиш — ўқувчининг ҳар қандай саволига жавоб беришига эмас, балки уни эшитиш, у билан дилдан суҳбатлашиш, ахборотни унга тушунарли тарзда еткази олишдир. Намуна бўлиш — юриш-туриш, ўзини тутишида, фикрлаш тарзида, сўзларни қўллашида,

ЎҚИТУВЧИ ҚАНДАЙ БЎЛСА, ЎҚУВЧИСИ ҲАМ ШУНДАЙ БЎЛАДИ

(Биринчи мақола)

чиликларни кўрсатиш ёки муваффақиятни эътироф этиш эмас. Кичик тадқиқотдан мурод, илганларимизни, бир қараганда кўзга ташланмайдиган, арзимасдек туюладиган, лекин ўқувчининг мактаб ҳаётига қўниқиб, билимларни ўзлаштириши ҳамда келгуси тақдирининг қандай бўлишига таъсир этадиган омилларни муаллимларимизга яна бир бор таъкидлаб қўйишдир.

Ўқитувчи болалар қалбини ҲАЁТ деб аталмиш бекиёв ва ақойиб дунёга олиб ўтувчидир. Юқорида келтирилган мисол бугунги суҳбатимиз мавзуси асосини ташкил этиб, муаллимнинг муомала маданияти ўз ўқувчиси шахсининг шаклланишида нақадар муҳим эканлигини аңлатиб туради чамамда. Ўқитувчи маданияти замонавий педагог шахсининг муҳим компонентларидан бири бўлиб, бу масала кенг муҳокама қилинган талаб этади. Саволни қуйидагича қўймоқчимиз — мустақил Ўзбекистонда халқ таълими тизимининг модернизация қилинган, ўқитувчилар меҳнатининг рағбатлантирилиши, педагогик маҳоратининг тақомиллаштирилаётганини инобатга оладиган бўлсак, унда педагогнинг замонавий образи ёки имиж қандай бўлиши керак?

Кузатувимизни бежиз муаллимнинг дарсда ўзини тутиш маданиятидан бошламадик. Эътибор бериш: мактабда эмас, ота-оналар билан суҳбатда ҳам эмас, айнан ўқувчилар билан, дарс вақтида. Ўша дарс ўтган ўқитувчиларни уялтирмаслик ёки мактаб ҳам обормаслик учун уларнинг исмларини ёзмасликка қарор қилдик.

Педагогик жамоалар орасида «Ўқитувчи қанақа бўлса, ўқувчилари ҳам шундай бўлади» деган ибора кўп қўлланилади. Бу нимани аңлатиши?

ташки кўринишида ўрناк бўлишдир.

Дарсларни кузатиш асносида бир нарсаси амин бўлдимки, ўқитувчиликка ҳар кимнинг ҳам қурби етавермас экан. Яна шахсий таассуротларимдан мисол: Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси томонидан ташкил этилган очик дарслар фестивалида ҳакамлар ҳайъати аъзоси сифатида иштирок этдим. Педагоглар ўртасида тажриба алмашиш, намунали дарс намойиши, педагогик маҳоратни бойитиш, ташаббускор ва ижодкор ўқитувчиларни аниқлаш мақсадида қўллаб мақтабларда бўлдик. Бир дарс ўзининг танг муҳити ва ўта расмийлиги билан бизни ҳайратга солди. Дарс муҳокама этилаётганда ҳакамлардан бири ўз эътирозини билдирди. «Агар чуқурроқ нафас олиб ёки бирор ҳаракат қилиб ўқитувчига ҳалақат берсам худди меням жазолайдигандек аҳволга тушдим», деди. Ўзим ҳам нуқуллайлик ҳис қилдим. Дарсда паша учса эшитиларди. Болалар ҳам ўзларини шундай тартиб-тутиб, саволларга ҳам шундай аниқликда жавоб беришардики, улар учстини синф болалари эмас, дастураштилган роботларга ўхшашарди! Дарсга шу даражада тайёргарлик қўрилган эдик, гуё ҳамма нарсаси жой-жойида. Ўқитувчи ҳам ўзини жуда рисоладагидек тутди: нутқи раво ва оҳиста, ташқи кўринишининг бекаму кўстлиги «мен — педагогман» деб турибди, кўрсатмалари қуrollар ҳам яхши, сиз ҳам буларни кўриб, ўзингизча хулосага келасиз — ҳаммаси рисоладагидек! Бироқ, дарс жараёнида ўқитувчининг ўйламай қилган биргина ҳаракати унинг ҳақиқий педагог эмаслигини фoш этиб қўйди. Нима бўлди дерсиз — иккинчи қаторда,

Zamonaviy muallim qiyofasi

ҳойнаҳой, роса шамоллаган ёки грипдан тўла тузалмаган бир бола ногаҳонда илжисизликдан отилиб чиққан қаттиқ йўтали билан юқоридан таърифланган жимликни бузди. Муаллим қандай йўлни танлади? Боланинг олдида келди, жирканибгина унинг қўлидан тутиб, ўзини ундан узоқроқ олиб, синфхонадан чиқариб юборди. Ўқувчи синфга бошқа кирмади, тўғрироғи «унутилди». Ўқитувчининг бундай ҳаракати синфхонада нуқуллай вазиятни юзага келтирди. Ваҳоланки, аввалроқ ўқувчининг ҳолатини билиб, уни уйига юбориш мумкин эди. Қолаверса, муаллим болани ташқарига олиб чиқишининг маданиятлоқроқ, мулойимроқ йўлини топиши ҳам мумкин эди. Дарсдан сўнг маълум бўлдики, педагог аслида музика бўйича маълумотга эга

масалаларни ечаётган пайтда аълочиларга берилган саволлар жавоби эшитилди.

Ўқитувчи бир дақиқа ҳам тинмади, дарсдан чалғимади, ҳатто, бизнинг борлигимизни ҳам «унутиб», фақат ўқувчилар билан мuloқотда бўлди. Унинг ўз ҳаракатларидан мамнунлигини, олаётган натижа-сидан кўнгли тўқлигини кўзларидан билиб олиш қийин эмасди. Муаллимнинг билим-личилиги, фаоллиги ва ташаббускорлиги ундан ўрнак олаётган ўқувчиларнинг педагогдан ортда қолмасликларига ёрдам бериши мутахассислар томонидан таъкидланди.

Дарс математикадан бўлса-да, муаллим уни инсонийлик, дўстлик ҳақида гапириб, ҳар бир ўқувчининг вазифаси ўзида ижобий хислатларни ривожлантириш, фақат адолат ва яхшилик томонида бўлиши кераклиги ҳусусидаги фикрлар билан яқунлади. Ўқитувчи болаларга оддий варақдан қайчиси, ўз қўллари билан гул ва қушларни яшасларини тақлиф қилди. Доскага илган Ер шарини куш ва гуллар билан безатар экан, ҳар бир ўқувчи эзгу тилак билдирди. Муаллим 2013 йилнинг «Обод турмуш йили» деб эълон қилиниши муносабати билан сайёрамизда, ҳар бир маҳалла ва хонадонларимизда тинчлик бўлишини тилади. Мана шундай яхши тилаклар ва кўтаринки кайфиятда дарс ўз нихoсига етди.

Арзимасдек туюлган мана шу каби «майда-чуйда»лардан бутун дарс жараёни ясалди ва уларни барча ўқитувчи ҳам пайқайвермайдиган. Каттиққўл ва талабчан ёки мулойим ва меҳрибон бўлиш — ҳар бир ўқитувчининг хоҳиши, бунда асосан, хулқ-атвори ва ҳаракати билан бола руҳиятига зарар етказмаслиги, ақсинча намуна бўлиши даркор. Ўз образига четдан назар ташлаш учун эса ўқувчилари ниғоҳидаги баҳодан, дарсни қандай ўтганини борасидаги ўз-ўзини таҳлилдан, нималар яхши ўтди, нимадир яхши чиқмади, қайта қўриб чиқиш керак каби фикрлар тўпланган шахсий дафтаридан фойдаланиш мумкин.

Каттарoқ саволларингиз чиқса мактаб, туман ва шаҳар миқёсида бўладиган семинарларда уларга жавоб олишнингиз, таҳрибали ҳамкасбларингиз фикрларини ёзиб олиб, таҳлил қилсангиз ҳам айни муддао. Бу сизнинг шахсий, шу билан бирга касбий жиҳатдан ривожланиб бoришингиз учун жуда асқотди. Агар дарсларингизда сизни қаноатлантирмайдиган ҳолатларни аңлаган бўлсангиз, бу шахсингизни тақомиллаштиришга рағбатлантирадиган яна қандайдир янги ва яхши жиҳатларни излаётганингизни ва энг асосийси, тўғри йўлда эканлигингизни билдирди.

Булар очик дарсларни кузатиб, ёзилган айрим қайдлар бўлиб, улар ўқитувчининг замонавий қиёфаси борасида қўйилган баъзи саволларга жавоб беради, деган умид-дамиз. Бошқалар ҳақида эса кейинги мақолаларда фикр юритиш ниятидамиз.

Гульмира КОМИЛОВА,
журналист

Maktabga e'tibor — kelajakka e'tibor

2013 йил инвестиция дастурига асосан Хоразм вилоят халқ таълими бошқармасига қарашли 5 та умумтаълим мактабида реконструкция, 26та ўқув муассасасида таъмирлаш ишлари олиб борилмоқда. Мазкур курилиш-таъмирлаш ишлари учун жами 10 млрд. 103 млн. 800 минг сўм малағ ажратилган. Жорий йилнинг 31 май ҳолатига 7 млрд. 695 млн. 800 минг сўмлик ёки йиллик режага нисбатан 76 фоиз курилиш ва обodonчилик ишлари амалга оширилади.

Курилиш-таъмирлаш ишлари Боғот туманида жадал олиб борилмоқда. Тумандаги битта мактаб реконструкция қилиниб, 11-, 39-умумтаълим мактаблари ҳамда 92-мактаб-интернатда мукаммал таъмир-

нам даҳлиз ва спорт зали
кўрган кўзни қувнатади.
Хўш, мактабнинг олдинги
қиёфаси қандай эди?

— Кичкинагина деразалардан синфга у қадар ёруғлик тушмасди, — дейди мактаб раҳбари Озод Рўзма-

этаётгани Ўзбекистонимизнинг келажаги буюклигидан далолат беради.

Мақтаб васийлик кенгаши раиси, Оқтепа маҳалла фуқаролар йиғини раиси Қадамбой Эшмуродов ҳам отахоннинг фикрларини маъқуллайди:

— Чиндан ҳам ўқув муассасаси биноси тароватли кўриниш касб этмоқда. Фарзандларимизнинг мана шундай обод ва кўркем ўқув масканларида таълим олиши кўнгилга шукроналик

УЛКАН БУНЁДКОРЛИКЛАР

ёш авлод камоли йўлида амалга оширилмоқда

лаш ишларининг бажарилиши 90 фоизга яқинлашиб қолган.

Оқтепа маҳалласидаги 1-умумтаълим мактаби 1982 йили қурилган. Ўқув муассасаси ўтган йиллар мобайнида кўзга кўринарли даражада таъмирланмаган эди.

— Умумтаълим мактабини реконструкция қилиш учун жами 725,4 млн. сўм ажратилган, шу кунгача (31 май ҳолатига) 690,6 млн. сўмлик иш бажарилди, — дейди “Сухроб-Отамурод” қурилиш фирмаси раҳбари Ихтиёр Ҳайитов. — Объектни фойдаланишга топшириш муддати 20 августга белгиланган. Биз эса уни муддатидан аввал туғаллашга ҳаракат қилаёلمиз. Бунинг учун қирқдан зиёд қурувчилар фидойилик билан тер тўкишмоқда.

Бири-биридан ёруғ ва кенг синф хоналари, замонавий пластик ромлар, ши-

тов. — Қурувчилар томонидан кенг замонавий ромлар ўрнатилди. Пол янгиланди, иситиш тизими ҳам янгиланганди.

Реконструкция баҳонасида умумтаълим мактабининг 16та синфхонасининг поли, ёритиш (100%), иситиш тизими (60%), дераза ва эшиклар ҳам (100%) янгиланди. 9x18 ҳажмдаги спорт зал, 8,5x16 ҳажмдаги фаоллар зали ҳам ўзгача кўриниш касб этди.

— Бу мактабда фарзандларим таълим-тарбия олган, — дейди меҳнат фахрийси Кутлимурод Рўзमतов. — Эндилликда набираларим ҳам ўқишмоқда. Авваллари мактабда бугунгидек барча қўлайликлар яратилмаган эди. Ўқув масканининг кўзни қувонтирадиган тарзда янгиланишидан хурсандим. Мамлакатимиздаги улкан бунёдкорликлар асосини ёшлар камолоти йўлидаги эзгудилар ташкил

ҳисларини солади.

Мактаб ҳудудида ташландиқ ва қаровсиз ётган ер майдони ўзлаштирилиб, янги боғ ташкил этилди. Бу майдонга 57 туپ мевали ва манзарали дарахт, 5 мингдан зиёд терак экилди. Ўқув масканининг теварак атрофига гул кўчатлари қадалди.

— Таълим соҳасига бугунгидек эътибор қаратилганлигини эслай олмаймиз. — дейди 1-даражали “Соғлом авлод учун” ордени соҳиб Шокир Раззоқов. — Қирқ йилдан зиёдроқ умрим болалар орасида ўтаётти. Мактабимизнинг замонавийлашуви, ободонлашуви ўқувчиларимизнинг бахти деч биламан. Мустақиллик шарофати билан биз шундай имкониятларга сазовор бўлдик.

Феруза
ГАНОВА,
мухбири

“ЭНГ ОБОД ТАЪЛИМ МУАССАСАСИ”

кўрик-танлови қизғин давом этмоқда

Эзги таътил бўлса-да, бугун мактабларда иш қизгин. Уқитувчилар бир ёқадан бош қикариб, қадрдон дароҳини обод масканга айлантиришга астойдил бел боғлашган. Таълим муассасаларида ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ишларини тизимли ташкил этиш, уларда санитария-гигиена ҳолатини яхшилаш мақсадида Халқ таълими вазирлиги томонидан "Энг обод таълим муассасаси" кўрик-танлови ўтказилмоқда.

нинг уч қаватли биносига таъмирлаш ишлари кўнгилдагидек олиб борилди. 80та хона керакли жиҳозлар, шунингдек, 2та кластер хонаси, ахборот-ресурс маркази компьютер билан тўлиқ таъминланди. Меҳнатларимиз ҳолисона баҳолангани бизга янада куч-ғайрат бахш этди.

Низомга асосан танловда иштирок этаётган муассасаларнинг ички ва ташқи кўриниши, деворларининг ҳолати, эшик-ромларнинг бўялганлиги, бино-

Jarayon

нинг томи ва синф ойналарининг бутунлиги, ёнғин хавфсизлиги бурчагидаги жиҳозларнинг

туликлигига ҳам алоҳида эътибор қаратишмоқда. 100 баллилик баҳолаш мезони асосида ҳар бир босқичда учатдан мактаб-гача таълим муассасаси ҳамда умумтаълим мактаби (1-, 2-, 3-ўринлар) ғолиб деб эълон қилиниши белгиланган. Қувонарлиши, ўқитувчи ва ўқувчилар танловда ғолиб бўлиш учун эмас, балки маскани ободлиги йўлида астойдил меҳнат қилмоқда.

— Ободонлаштириш ва кўка-
ламзорлаштириш ишларига
алоҳида эътибор қаратганимиз,
— дейди Олмасор туманидаги
159-мактаб директори Муҳайе
Ғанихужаева. — Мактабимиз
хулуди ҳар бир синфга тенг
бўлиниб, иқлим хусусиятидан
қилиб чиққан ҳолда мевали ва
манзарали дарахтлар, гул кўча-
лари тартиб билан ўтказилган.
Айниқса, соя-салқин "Устозлар"
ва "Битирувчилар" боғидаги
ландшафт композициялари
киши кўзини қувнатади. Таъ-
мирлаш ишлари ҳам кўнгилда-
гидек олиб боришмоқда. Фут-
бол, волейбол, баскетбол май-
дони, югуриш йўлаги соз ҳолга
келтирилди, узунликка ва ба-
ландликка сакраш майдончала-
рига қум солиш ишлари ҳам
тўлиқ бажарилди.

Гулюз ОРИФЖОНОВА,
"Ma'rifat" мухбири

БУЮК КАШФИЁТЛАР

кичик тажрибалардан бошланади

саларга қизиқиб, мустақил тажрибалар ўтказаяпти.

Навбатдаги изланиш-
ларидан бирида у оддий
гугурт кутисидан фото-
аппарат ясашга эришди.

Бунинг ун гугурт қутисининг ёнұчи чўплар турадиган қисмининг ўртасидан игна билан 0,13 мм-ли тирки очди. Жуда юпқа алюминий пластинка тайёрлаб, унинг ўртасидан ҳам игна билан тешик очди. Гугуртнинг ёнұчи чўплар турадиган қисмини тацқи филоф ичига киритаётганда алюминий пластинка билан унинг орасига тасвирга олۇвчи плёнка қўйди. Албатта, плёнка қоронғи жойда эҳтиёткорлик билан қўйилади ва суратга олаётган чоғда ҳам “фотоаппарат”

қўл билан бекитиб турилади. Суратга олинаётган объектга қаратилиб, тирқишни бекитиб турган бармоқлар сониянинг неча бир улушларида очиб ёпилади. Худди шу

пайдада суратта олинаётган объект тасвири плёнкага муҳрланади. Яна қоронғиликда плёнка эҳтиёткорлик билан еруф туширилмасдан олинади ва тасвири негатив ҳолатда намосн этадиган воситаларда ювилади. Плёнкада ак этган тасвир фотоқозога қўчирилади. Бу машаққатли ва анча қўл вақт талаб этадиган иш. Аммо ҳозирги ўта замонавий суратта олиш воситалари юқоридаги сингари тажрибалар натижасида мукамаллашиб борган.

Хумоюннинг ибтидоий кўринишида фотоаппарат ясаганлиги физика фанига ўзлаштирилган истеъдоди юксаклигини далолат беради. Мана шундай кичик-кичик тажрибаларда кейинчалик буюк кашфиётлар келиб чиқиши турган гап. Чуқки ўз вақтида Ньютон ҳам машҳур қонунларни бирданига кашф этган эмас. Архимед ҳаммомга чўмилишга қиради-ю, кўпдан буён бош қотириб юрган муаммосига ногаҳон ечим топанганидан кўчага отилиб чиқиб кетган экан. Бундай бир-биридан ғаройиб воқеалар кўп бўлган ва шу тариқа физиканинг бутун қунаклиги турмушда ҳар қандамда бизга кўмаклашаётган қонунлари пайдо бўлган. Хумоюн ҳам шу тахлит физика фанига чин ихлос қўйиб, билимини бойитиб борапти. Унинг келгусида катта ихтиролар, кашфиётлар қилишга устоз-мураббийлари ишонч билан қарашаяпти.

Баҳодир ҲОЖИЕВ,
Нодира УЛУҒБЕРДИЕВА,
Навоий ДПИ қошидаги академик
лицейнинг физика фани
ўқитувчилари

Юртимиз фармацевтика саноатида олиб борилаётган ислохотлар моҳияти дори-дармон ишлаб чиқарувчи корхоналар фаолияти самарадорлигини ошириш, халқаро стандартларга мос янги, экспортга йўналтирилган, импорт ўрнини боса оладиган дори воситаларини ишлаб чиқариш ва ҳамини оширишга қаратилгани билан эътиборлидир. Бундай ислохотлар самараси ўзaroқ тизимдаги қўллаб қорхоналар GMP стандартлари, ISO сифат даражаси талабларига мос маҳсулотлар ишлаб чиқараётган. Эътиборлиси, 2015 йилгача маҳаллий фармацевтика корхоналарида тайёрланган дори воситалари мамлакат бозоридagi дори маҳсулотларининг 50 фоизини ташкил этишига эришиш кўзда тутилаётган. Айни кунда фармацевтика саноатида янги турдаги дори воситаларини ишлаб чиқариш технологияларини яратиш, маҳаллий хомашлардан фойдаланиб, сифатли дори-дармон яратиш устида изланиш олиб боришмоқда. Илм-фан, таълим ва ишлаб чиқариш интеграцияси натижасида Тошкент фармацевтика институти магистрантлари ҳам соҳа таракқиетиға ўз илмий салоҳияти билан улуш қўниш мақсадида турли йўналишларда изланишлар олиб боришяпти. Бу жиҳат битирувчиларнинг магистрик диссертацияларининг ҳимояси жараёнида ҳам яққол кўзга ташланмоқда.

МАГИСТРИК ДИССЕРТАЦИЯСИ янги талаблар асосида тайёрланди

— Жорий йилда институти-мизни 33 нафар магистрант дориларнинг саноат техноло-гияси, иммунобиологик ва микробиологик препаратлар технологияси, фармацевтик кимё ва фармакогнозия, ме-нежмент(фармация) мутахас-сисликлари бўйича битиради, — дейди магистратура бўли-ми бошлиғи Шохиста Иска-дарова. — 2012-2013 ўқув йи-лida барча мутахассисликлар бўйича магистрик диссертацияларининг савиясини оши-риш, шунингдек, магистрик диссертацияларининг ўз вақ-тида тайёрланишини ва бун-да ўрнатилган талаб ҳамда тартибга риоя этилишини таъ-минлаш мақсадида Магистрату-ра тўғрисидаги низомага асосан мониторинг олиб бо-рилди. Эътиборлиси, Ўзбекис-тоннинг истиқболли ёввойи доривор ўсимликларини ўрга-ниш ва ўстириш технология-сига оид кўрсатмалар ишлаб чиқиш, маҳаллий хомашлар асосида доривор препаратлар яратиш ва уларнинг биофар-мациясини ўрганиш, коорди-национ (ўзаро мувофиқ) би-рикмалар асосида дори пре-паратлари яратиш ва уларни амалиётга татбиқ этиш, шун-ингдек, фармация ишини ташкил этиш ва унинг иқти-содиёти йўналишларида ил-мий иш олиб борган барча та-лабалар "Ўзфармсаноат" ДАК таркибидаги корхоналар, Ўзбекистон Фанлар акаде-миясининг бир қатор илмий-тадқиқот институтларида ама-лий фаолиятда бўлишди.

Жараёнда магистратура та-лабалари билан ўз танлаган мавзусининг долзарблиги, ил-мий ва амалий аҳамияти, та-нишиб чиқилган адабиётлар, олиб борилган илмий изла-нишлар натижалари ҳақида савол-жавоблар ўтказилди. Талабалар томонидан Магис-тратура тўғрисидаги низомада белгиланган магистрик дис-сертациясини расмийлашти-риш бўйича саволларга тўлиқ жавоб берилди. Магистрату-ра тўғрисидаги низомининг 1-иловасига биноан, барча ма-гистрантларнинг шахсий иш режалари янгиланди. Мана шу саъй-ҳаракатлар сабабли бу-гун барча талабаларимизга магистрик диссертациясини ҳимоя қилиш учун рухсат бе-рилди.

ФАРМАЦЕВТИКА САНОАТИ ИСТИҚБОЛИ

магистрлар илмий-тадқиқот
ишлари натижаларида ҳам намоён бўлмоқда

НИЗОМ АСОСИЙ ЙЎРИҚНОМА БЎЛМОҚДА

Ҳақиқатан ҳам, Магистрату-ра тўғрисидаги низомада дис-сертациянинг тақомиллашган шаклининг тартиб ва мезонла-ри аниқ белгилаб берилган. Инчунин, қўйилган талаблар диссертация тайёрлаш жараё-нидаги қўллаб ноаниқликлар-га, тушунмовчиликларга бар-ҳам берди.

— Дастлабки ҳимоядан ол-дин ҳар ойда кафедрада магистрантларнинг бажараёт-ган илмий ва илмий педагогик фаолияти мониторинги олиб борилди, — дейди фармацев-тика фанлари номзоди, доцент Абдумўмин Ганиев. — Магис-трантлар ўз соҳалари бўйича илмий журналларда, ҳаттоки хорижий нашрларда ҳам ма-қолалари билан иштирок этиб, хулоса ва таҳлилларини етак-чи олимларнинг ҳужмига ҳаво-ла қилгани эътиборга сазовор. Магистратура резидент-ларининг мақолаларини чоп этиш мақсадида институт сай-тида махсус саҳифа ташкил қилинди. Бу аниқлиқ илмий из-ланишларнинг қай даражада кетаётганини кузатиб бориш имконини яратди.

Жараёнда баъзи камчилик-лар ҳам кўзга ташланди. Ма-салан, айрим диссертация на-тижалари фақат маҳаллий ада-биётларда ёки тезис ҳолида чоп этилаётганини кўришиб қолди. Зудлик билан камчилик-ни тўлдирish вазифаси юкла-тилди. Бунга нафақат илмий иш раҳбарлари, балки кафе-дра мудири, илмий бўлим хо-дими янги ҳам масъул экан-лиги таъкидлаб ўтилди. Бир қанча мавзуларга ўзгартириш киритилди. Ана шу тарзда бир неча чиғириклардан ўтган магистрик диссертациялари ҳимояга тавсия этилди.

БИТИРУВЧИЛАРГА ҚУЛОҚ ТУТАМИЗ

— Юртимизда фармацевти-ка саноатини ривожлантириш-га катта эътибор қаратилмоқ-да, — дейди фармацевтик

кимё ва фармакогнозия мута-хассислиги магистранти Рух-сона Зокирова. — Президен-тимизнинг 2006 йил 14 июл-даги "Маҳаллий дори восита-лари ва тиббий анжомларни ишлаб чиқарувчиларни қўллаб-қувватлаш чора-тад-бирлари тўғрисида"ги қарори-да ҳам республиканинг дори-дармон ва тиббиёт буюмлари ички бозорида рақобат муҳи-тини шакллантириш, аҳоли-нинг рақобатбардор маҳаллий дори-дармон ва тиббиёт буюм-ларига бўлган эҳтиёжини янада тўлиқроқ қондириш мақ-сади қўзланган эди. Қарор мо-ҳияти билан батафсил тани-шиб, фармацевтиканинг бар-ча йўналишлари қатори яра битказувчи ва яллиғланишга қарши фармакологик фаол таъсирга эга дори воситала-рининг ассортиментини кен-гайтириш долзарб масалалар

мида қўлланилганда организ-мга салбий таъсир кўрсатмади ва гистологик текширувлар на-тижасида тўқималар структу-раси ўзгармади. Айни пайтда бу илмий изланиш патент олиш арафасида турибди. Бу ҳам тадқиқотнинг шунчаки йўл-йўлақай магистрик дара-жасини олиш учун эмас, бал-ки ишлаб чиқаришга янгилик олиб кириш мақсадида ама-ли ошirilганлигини кўрсатади.

«МУНОСИБ ҲИССА ҚЎШАМАНИ»

Гриппга қарши турли-туман дори воситалари мавжуд. Аммо касаллиқнинг ҳеч қандай асоратларсиз кечишини таъ-минловчи, қолаверса, маҳал-лий ва табиий хомаш воси-таларидан дори тайёрлаш доим ҳам муҳим ҳисобланади. — Тез эрувчан дори шакл-

Jarayon

доираси юқорилиги аниқланди. Тақлиф этилаётган таркибда-ги таблеткалар талаб даража-сида эканлиги аниқланди.

Шаҳноза Муродова кейин-чалик бу илмий ишини док-торлик диссертациясида да-вом эттириш ва болалар учун гриппга қарши препарат яра-тишини ният қилаяпти. Бугунги ҳимоя иқтидорли тадқиқотчи учун яқиний синов эмас, бал-ки кейинги илмий фаолиятига йўлланма ҳамдир. Аҳоли са-ломатлигини мустаҳкамлашга ҳисса қўишини ният қилган ёш ва етуқ мутахассиснинг илмий ишини ҳакамлар ҳайъати аъзо-лари юқори баҳоладди.

ЯНГИ ГЕЛЬ

тиш милкларни шамол-лашида жуда самарали

Дориларнинг саноат техно-логияси мутахассислиги бити-рувчиси Зулфияхон Шаропо-ваннинг "Майдагулли тоғрай-хони суюқ экстрактида стома-тологик гел технологиясини ишлаб чиқиш" мавзусидаги из-ланишлари ҳам институтининг илмий кенгаши ҳамда мутахас-сислар эътирофига сазовор бўлди.

— Институти-миз олимлари томонидан майдагулли тоғрай-хони суюқ экстракти хоссалари етарли даражада ўрганил-ган, — дейди у. — Бу ўсим-ликнинг таркибидаги ўзига хос биологик фаол моддалар ша-моллашга қарши курашиш ху-сусятига эга. Ўсимликнинг шу жиҳатидан фойдаланиб, тур-ли милк шамоллаши касал-ликларида қўллаш учун стома-тологик гел технологиясини ишлаб чиқишни мақсад қил-дим. Милклардаги шамоллаш-га қарши ишлатиладиган "Про-донтас" гели Германияда иш-лаб чиқарилади. Устозларим-нинг "Ушбу гел таркиби ёки хоссалариға монанд янги гел яратинг", деган тақлиф билан иш бошладим. Гел тар-кибининг тузишда маҳаллий хо-машлардан фойдаландим. Гел милкдаги турли хил ял-лиғланишларда жуда фойда-ли. Милкларнинг шамоллаши, тиш оргми бутун организмга таъсир ўтказмади. Унинг асо-ратлари қулоқ, бош, юзда акс этиши мумкин. Милк шамол-лашдан тишларнинг бўшаши, тиш қоллиши, яна бошқа ка-салликларнинг пайдо бўлиши кузатилади. Шу ҳолатда уму-ий профилактика ва даволаш учун ишлаб чиқарилган гел суртилса, фойдаси тезда сез-илиди. Махсулот табиий бўлгани учун зарарли хосса-лар ва хусусиятлари йўқ...

Буюк бобокалониимиз Абу Али ибн Синонинг "Тиб қонун-лари" асарида 811 хил дори-нинг 612таси ўсимликлардан олингани кайд этилган. Қувон-нарлиси, битирувчи магис-трантларнинг барчаси илмий изланиш жараёнида буюк аж-доқларимизнинг илмий меиро-сига қўп мувожаат этганини айтиб ўтишди. Теран тафак-кури билан дунё аҳлини лол қолдирган боболаримизнинг ноёб қобилияти ва изланув-чанлик фазилатини «юктириб» улгурган йигит-қизларимиз қатор жаҳонларда муваффақи-ятларга эришаётган. Уларнинг ақлу заковати таракқиётимиз, хусусан, фармацевтика соҳа-сида замонавий ишлаб чиқа-риш технологиялари юксали-шига хизмат қилади.

Санобар ЖУМАНОВА,
"Ma'rifat" муҳбири

БАҲОР ИЛҲОМЛАРИ

Баҳор! Бу сўзга бойчечакларнинг шўх-шодон қўлларини зилол бўлоқларнинг дилбар рақслари,

саррин тонларнинг енгил шавбодалари уфурган ўрик гўнчаларининг ифори қўшилагач, муаззам илҳом манбага айланади. Шу боис, айниқса, ижодкорлар бу фаслни ҳаммадан кўпроқ қутади. Қўламининг бегубор ҳавосидан баҳра олиб, осмони муссаффо, халқи тинч-фаровон юртимизда амалга оширилаётган улкан ўзгаришлар ва юксалишлар ҳақида ўзгача қувонч ҳамда иштиёқ билан қалам тебратлади.

Маълумки, газетамизда ҳар бир фаслда ўзининг пишиқ ва долзарблиги билан ўқувчилар эътирофига сазовор бўлган материаллар муаллифларини рағбатлантириш мақсадида «Фаслнинг энг яхши ижодкори» талови ўтказиб келинмоқда. Қўйида уйғониш ва янгилашни айёми — баҳор фаслида тўлиб-тошиб ижод қилган ғолиб ижодкорлар билан танишасиз.

«Faslning eng yaxshi ijodkori»

Танлов номинациялари номи	Ғолиб материал номи ва эълон қилинган санаси	Ғолиб муаллифлар
“Энг яхши мақола”	“Сим-сим” рукни остида берилган туркум мақолалар (2013 йил 2 март — 4 май)	Шомирза Турдимов
“Сермазмун саҳифа”	Иш билан банд ёшлар оиласига моддий, маънавий жиҳатдан қўмаклашмоқда, жамиятдан ўз муносиб ўрнини топишмоқда (2013 йил 11 май)	Аброр Умаркулов
“Энг яхши очерк ёки эссе”	Доно ва содда одамлар (2013 йил 22 май)	Несибели Мембетирзаева
“Педагог-муаллифнинг долзарб материали”	Эришилган ҳар бир ютуқ бошқарув қай тарзда ташкил этилганига боғлиқ (2013 йил 13 март)	Эргаш Жабборов, Жижза шаҳридаги 7-мактаб директори
Танловнинг юқорида келтирилган номинацияларида ғолибликни қўлга киритган муаллифлар тахририятнинг фахрий ёрлиғи ва энг кам иш ҳақининг 3 баравари миқдоридagi пул мукофоти билан тақдирланади.		
“Қизиқarli интервью, суҳбат”	Муаллим ва муаллиф мунозараси (2013 йил 27 апрель)	Сайилжой академик лицейи ўқитувчиси Тўлқин Холжўраев ва филология фанлари доктори Низомиддин Махмудовнинг умумтаълим мактаблари «Она тили» дарсликларидagi айрим жиҳатлар хусусидagi суҳбати
“Жозибали сурат”	«Китоб байрами» тадбиридан олинган суратлар (2013 йил 25 май)	Бурҳон Ризокулов
“Самарали методик материал”	Бугунги методист таълим-тарбия жараёнини замон талаблари даражасида ташкил этишда ўқитувчига қанчалик ёрдам кўрсатмоқда? (2013 йил 17 апрель)	Нарзикул Турдиев
“Тарбияга оид амалий таклиф”	Таълим-тарбия: горизонтал ва вертикал ёндашув нисбати (2013 йил 13 март)	Мансур Бекмуродов, социология фанлари доктори, профессор
“Ўқишли бадий асар”	Тулқи билан бўри (2012 йил 30 март)	Ҳидоят Олимова
Танловнинг юқорида келтирилган номинацияларида ғолибликни қўлга киритган муаллифлар тахририятнинг фахрий ёрлиғи ва энг кам иш ҳақининг 2 баравари миқдоридagi пул мукофоти билан тақдирланади.		
“Воқеликка муносиб шарҳ”	Нотинч юртда баҳор татаймиди (2013 йил 8 май)	Зоҳиджон Холов
“Ўзига хос янгилик”	Китоб — тафаккурнинг офтоби эрур (2013 йил 25 май)	Ойбуви Очилова
“Талаба-журналистнинг ёрқин публицистик иши”	«Мени кечир, дўстим» (2013 йил 1 май)	Одина Қўлмуродова
“Мазмуни таълими бoшқарма”	«Соҳибқирон» кроссворди (2013 йил 6 апрель)	Ислом Тўлабоев
“Ҳозиржавоб муштарий” (“Акс-садо”)	Ўқувчи қиз «келин» эмас (2013 йил 10 апрель). Феруза Холмуродованинг «Мақтабдаги байрам тадбирлари» (2013 йил 16 февраль) мақоласига акс садо	Омонбой Ўразбоев
“Энг яхши репортаж”	Обод қишлоқ мактаблари ўқитувчилар масъулиятини ошириб, ўқувчи ота-оналарга кўтаринки қайфият улашатири (2013 йил 18 май)	Ўктам Мейлиев
Танловнинг юқорида келтирилган номинацияларида ғолибликни қўлга киритган муаллифлар тахририятнинг фахрий ёрлиғи ва энг кам иш ҳақининг 1 баравари миқдоридagi пул мукофоти билан тақдирланади.		

1940 йилдан бошлаб амалда бўлган ўзбек-кирилл алифбосида айириш белгиси (ъ) деб номланган бир белги бор. Ушбу белги бошқа тиллардан ўзлашган сўзларни имкон қадар тўғри ёзиш ва талаффузини сақлаш мақсадида ишлатилади. Ўзбек-лотин алифбосида бундай белги мавжуд эмас. Имло(ишора) белгиси сифатида эса тутуқ белгиси (‘)дан фойдаланамиз. Кўпчилик назарда тутуқ белгиси (‘) айнан айириш белгисига тўлиқ мос келади. Аслида ҳам шундаймикан?

Ўзбек-кирилл алифбосида айириш белгиси, асосан, араб тилидан ўзлашган ва рус тили орқали кирган сўзларда қўлланади. Маълумки, ь белгиси рус тилида твёрдый знак деб номланади ҳамда ўзига хос вазифа бажаради. 1940 йили

Millat mulki

Баъзан ўзбек ёзувида айириш белгиси ҳам, тутуқ белгиси ҳам ортиқча, деган фикр-мулоҳазаларни эшитиш қолабми. Уларнинг фикрича, мана шу белгиларсиз ҳам ўзбек алифбоси ўз вазифасини бажара олади. Ҳўш, реал вазият нимадан дарак беради? Ёзув амалиёти ва педагогик тажрибадан маълум бўладики, мазкур белгилар ўзбек адабий тилида муайян бир орфографик вазифа бажариб, сўзларнинг лугавий маъноларини фарқлашга, ўзлашган сўзларнинг талаффузини сақлашга хизмат қилади. Бунини қўйидаги мисоллар ёрдамида аниқ тасаввур этиш мумкин: даво(муолажа) — даъво(арз), шер(хайвон) — шёр(назминг асар), сурат(расм) — сурьат(тезлик), қала(феъл) — қалъа(истехком), тана(гавда) — таъ-

МЎЪЖАЗНИНГ МЎЪЖАЗ ШАКЛИ

қабул қилинган имло қоидаларида ь белгиси фақат рус тили орқали кириб келган сўзлар учун қабул қилинган эди. Масалан, *адыютант, конъюнктура, объект, подъезд, разъезд, субъект, съезд* каби сўзларда қўлланган ь белгисининг асосий вазифаси е, ю харфларини ўзидан олдин келатган ундошдан ажратиш ҳамда [йе], [йу] тарзида талаффуз этилишини таъминлашдир. Агарда *подъезд* сўзи *подезд* шаклида ёзиладиган бўлса, рус ёзуви қоидаларига мувофиқ [подезд] тарзидаги талаффуз юзага келади ва “ёлашган унли” йўқолади. Бу эса, рус тили табиатида зид бўлади. Шу сабабли ҳам рус тили имлосида ь белгиси, албатта, акс этади. Русча сўзларнинг график шаклини бузмаслик мақсадида кирилча алифбомизда ҳам айна шу шакл сақланган.

Энди айириш белгиси билан ёзилган сўзларнинг ўзбек-лотин алифбосида берилишига эътибор қаратамиз. Ҳозирга қадар босилиб чиққан имло лугатларида юқорида кўрсатиб ўтилган сўзларнинг барчаси у(й) харфи билан тавсия этилган: *adyutant, konyunktura, obyekt, podyezd, razyezd, subyeht, syezd*. Бунда орфографик масаланинг тўғри ечими топишган: лотинча алифбомизнинг имкониятлари тўлиқ намоён бўлган, жонли талаффузга яқинлик, ёзувдаги қулайлик таъминланган. Мисол учун объект сўзининг кирилчадаги ёзилишини оладиган бўлсак, мазкур шаклдаги ёзув айрим кишиларни ўйлантириб қўйди: [объект] тарзида айтиш керакми, [объект] тарзида? Лотинча алифбомизда эса бундай муаммо йўқ, чунки *obyekt* шаклидаги ёзувни фақат [объект] деб айтиш мумкин.

Қўринадики, ь белгисининг имловий вазифаси ва қўлланиш даражаси ўзига хос. Айни пайтда таъкидлаш жоизки, айириш белгиси (ъ) 1940 йилдан бошлаб фақат рус тилидан кирган сўзлардагина қўлланаган. Арабча сўзларда эса орфографик белги номи остида (‘) белгиси ишлатилган. Бу ҳолат 1940 йилги имло қоидаларида қўйидагича изоҳланган: “Араб тилидан ўзбек тилига кириб қолган ва ўзлашиб кетган баъзи бир сўзларнинг маъноларини бузмаслик мақсадида қўйидаги ҳолларда орфографик белги (‘) қўйилади: а) *ан’ана, жур’ат, жуз’ий, даф’а, ин’ом, наш’а, қат’ий, сан’ат* каби сўзларда ундошлардан сўнг бироз тутулиб айтиш учун; б) *а’ло, а’зо, ба’зи, да’во, я’ни, ма’но, Ра’но, та’лим, та’кид, ва’да* каби сўзларда ўзидан олдин келган унлиларни бир оз чўзиб айтиш учун...”

1956 йилги имло қоидаларига мувофиқ арабча сўзларда ҳам айириш белгиси — (ъ)нинг қўлланиши белгиланган бўлди. Бунда ь белгисининг уч вазифа ишлатилиши қайд этилади: 1) русча сўзларда; 2) *қалъа, масъул* каби сўзларда а, у унлиларини олдинги ундошдан ажратади; 3) *шёр, фёъл, мёрмор* кабиларда эса, мазкур белгидан олдинги унлини чўзиқроқ айтиш учун ёзилади. Лотинча алифбода мана шу уч ҳолатнинг биринчисиди, яъни русча сўзларда тутуқ белгиси (‘) ишлатилмасдан у харфи қўлланади(биз бунини юқорида кўриб ўтдик). Қолган икки ҳолатда тутуқ белгиси қўлланади: *qal’a, mas’ul, she’r, fe’l, me’mor*.

на(миннат)... Келтирилган мисоллардаги жуфтликларда ҳар бир сўз ўзига хос урғуга эгалиги туфайли ҳам бошқа-бошқа лугавий маъно касб этади.

Дарс жараёнида шоир Абдулла Орипов ижодидан кўпроқ фойдаланишга ҳаракат қиламан. Маълумотлардан биринчи қўйидаги шеърини парчани келтирдим:

**Сен қайдан келсан,
Балки кенг олам,
Шу мўъжаз қалбимга
Бўйлаётгандир.**

Шунда бир талаба менга эътироз билдирди: “Домла, ўзининг ҳам мўъжаз сўзини тўғри ёзмадингиз-ку?”. Бир жиҳатдан қараганда талаба ҳақ эди: мўъжаз сўзи лотинчада *mo’jaz* шаклида ёзилган, яъни тутуқ белгисисиз ёзилган эди. Мен талабага имлода баъзан истисно ҳолатлар бўлишини, жумладан, мазкур сўзда ҳам график кўриниш ҳисобга олинганини тушунтириб бердим. Чунки мўъжаз сўзи лотинчага харфма-харф ўйрилса — транслитерация қилинса, босма шаклда *mo’jazz* кўринишига эга бўлади. Бу эса, имловий чалкашликка, нотўғри талаффузга олиб боради. Шу сабабли ҳам мўъжаз, мўъжиза, мўътадил, мўътабар каби сўзлар имлосида истиснога йўл қўйилмади, ў харфининг ўрнида қўлланидиган о’даги диакритик белгидан кейин тутуқ белгиси (‘) ишлатилмайдиган: *mo’jaz, mo’jiza, mo’tadil, mo’tabar* шаклида ёзилади.

Шу ўринда тутуқ белгиси билан боғлиқ яна бир нозик ҳолат ҳақида тўхталиб ўтиш жоиз. Кўрсатиб ўтилганидек, айириш белгиси (ъ) ҳам, тутуқ белгиси (‘) ҳам, асосан, бошқа тиллардан ўзлашган сўзлар имлосида қўлланади. Лекин лотинча ёзув амалиёти шуни кўрсатадики, кирилча ёзувимизда айрим сўзларни ўзбек-лотин алифбосида ёзганда тутуқ белгисидан фойдаланишга тўғри келади. Бунга *Исҳоқ* ва *асҳоқ* сўзларининг ёзилиши мисол бўла олади. Чунки мазкур сўзлар лотинчага харфма-харф ўйрилладиган бўлса, *ishoq[ишқ], ashob[ашоб]* шакллари юзага келади. Демак, бундай ўринларда с харфидан кейин тутуқ белгиси қўйилиши лозим бўлади. Ана ўшандагина *is’hoq(Исҳоқ), as’hob(асҳоқ)* каби тўғри шакллар пайдо бўлади.

Қўринадики, тутуқ белгиси (‘)нинг қўлланишида жуда нозик нуқталар мавжуд. Аввало, русча сўзларда айириш белгиси (ъ) билан ёзилладиган сўзларда тутуқ белгиси қўлланмаслигини, инчунин, бундай сўзларни лотинча имлода у харфи билан бериш зарурлигини унутмаслик керак. Тутуқ белгисининг, асосан, арабча сўзларда қўйилишини, мўъжаз типидagi сўзларда эса, тўшиб қолишини ҳам ёдда тутиш зарур. Шунингдек, тутуқ белгисининг тўғри қўйилиши сўз маъноларини фарқлашда катта аҳамиятга эгалигини, *Исҳоқ, асҳоқ* каби сўзларда ҳам қўлланиши зарурлигини билиш мумкин. Зеро, имлодаги мукамаллик сўз талаффузига, нутқ маданиятига бевосита таъсир кўрсатади.

Равшан ЖОМОНОВ,
филология фанлари номзоди,
доцент

«Агар мен депутат бўлсам» лойиҳаси иштирокчилари — Ажиниёз номидаги НДПИ талабалари А.Хожанов ва З.Жасимова Ўзбекистон либерал-демократик партияси ўтказган тад-

лика кенг жалб қилиниб, 104 нафар иштирокчидан саралаб олинган 60 талабага имтиёзли кредит олиш ҳуқуқини берувчи сертификат топширилди. Чекка ҳудудларда ўтқа-

Ёшлар

қўллаб-қувватланмоқда

бирларда ўз билим даражаси, ҳуқуқий маданияти ошганини таъкидлайди. Партиянинг Қорақалпоғистон Республикаси кенгаши томонидан «Ишбилармон талаба» стипендияси учун қўриқ-анлов ўтказилиб, лойиҳа совриндорларига ҳар йили рағбатлангич рувчи стипендия берилмоқда. «Диплом билан бизнесга» лойиҳасида эса ёшлар кичик бизнес ва хусусий тадбиркор-

зилаётган, ёшларни ва аҳолининг бошқа қатламларини кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик соҳасига жалб қилиш имкониятини берадиган бундай тадбирлар аҳоли фаровонлигини ошириш, янги иш ўринларини ташкил этишда муҳим аҳамиятга эга бўлмоқда.

Айнура ЖАМАЛАТДИНОВА,
Бердақ номидаги КДУ талабаси

«Раҳмат» сўзининг баҳоси қанча?

Ҳар қандай кичик яхшилик ортидан келадиган олқиш, дуо ва раҳмат киши руҳиятига таъсир кўрсатиб, уни янгидан-янги саъаб ишларга ундайди. Бора-бора эса бу одатга айлиб, инсон бирор ёрдамга муҳтож кишини кўрса, ихтиёрий равишда ёрдамга хошилади.

Ўқишдан уйга кетялман. Рўпарамдан оғир сумка кўтарган кампир чиқди. Бу ҳолатда нафақат қариялар, балки ёшлар ҳам ёрдамга эҳтиёж сезишади. Онахон, бирор кишидан умид қилгандек ён-атрофга аланг-лади, сумкасини ерга қўйиб, нафас ростлаган бўлди. Ким билсин, унинг манзили қаерда? Қадамимни тезлатиб, кайовнингиз ёзда пайдо бўлдим ва қўлидаги юкинни олдим. Кампир таажубланганнамо жилмайди. Жонига ора кирганин маълум келди, шекилли, манзилга етгунча гурунглашиб кетди.

— Чолим ўтгандан бери ёлғиз яшайман, — деди ҳамроҳим хўрсинида. — Икки ўғлим ҳовлида, рўзғори бўлак. Аммо ҳар якшанба кўрган келиб туришади.

Негадир кўнглим оғринди.

— Бирга яшасангиз бўлмайдимиз?

Саволимдан момонинг энаси қотди.

— Ортиқча одамини хушламайман, менга ёлғиз туриш афзал, — у гапини ўйлабикор айтди, овози шикаста, балки менга шундай туюлгандир...

Биз кўп қаватли уйлардан бирининг охириги йўлагида тўхтадик.

Sizga gapim bor

Момо уйининг неча хоналигини айтиб мақта-наркан, чўнтагиндан қалитни ахтара бошлади. Юкин эшик ёнига қўйдим.

Шу пайт момо қўлимга нимадир узатди, қарасам, пул.

— Бу нимага? — деб сўрадим ажабланиб. Яна нимадир қилдирмоқчим, деб ўйладим.

— Куруқ «раҳмат»га қорин тўрмиди, болам, олавер!

Момо пулни чўнтагимга тикишга уринаркан, қўлини қайтардим. У мени ортиқ мажбурламади.

— Ахир, мен сизга пул ишлайман деб ёрдам бермадим! Буви-

Мусиқа қалбни даволайди, руҳиятни кўтарайди

Сирдарё шаҳридаги 71-ақли заиф болалар мактаб-интернатда дефектолог, логопед, тарбиячи, шифокор ва психологларнинг доимий назорати ва биргаликдаги кузатуви натижасида ўқувчиларнинг ижтимоий мослашуви тезлашмоқда. Мактаб-интернатимизда 2012-2013 ўқув йили муваффақиятли якунланди. Янги ўқув йилига тайёргарлик жараёни қизғин.

Алоҳида ёрдамга муҳтож, имконияти чекланган болалар соғлом тенгдошларидан орқада қолмаслиги керак. Уларнинг жамиятга мослашуви энгиллаштириш мақсадида дарсларни ноанъанавий тарзда олиб боришга эътибор қаратди. Шунинг учун болалар дарс жараёнига тезда мослашиб олдилар. Ўз-ўзига хизмат қилишни ўрганиши учун дидактик ва ҳара-

катли, сюжетли ўйинларга жалб қилдик. «Дурадгорлик», «Тикувчилик», «Зардўзлик» тўғрақларида тарбияланувчилар қизиқиш ва ҳоҳишлари инобатга олинмоқда.

Айниқса, мусиқий машғулотларнинг самараси сезиларли. Мусиқа дарсларида ўқувчилар куй тинглаб, ҳис қилиш ва завқланиш, гўзаллиқни идрок этиш малакаси-

ланади. Боладаги йирик моторика — оёқ-қўллар жисмоний ҳаракатлини натижасида сезгирлик, эшитиш, ақлий қобилияти ошади. Логопедик машғулотлар эса боланинг лугат бойлигини қўлайтирибгина қолмай, балки нутқнинг грамматик тузилишини коррекциялаш, товушларни таҳлил қилиш, нутқ аппарати моторикасини ривожлантириш, психик жараёни фаоллаштиришда ҳам кенг ўрин тутади. Биз педагоглар махсус таълим жараёнида учрайдиган машаққатларни сабр-тоқат билан енгиб, тарбияланувчилар билан янги 2013-2014 ўқув йилида ҳам шу тарзда иш олиб боришга тайёргарлик кўраётимиз.

Махбуба АЮПОВА,
Сирдарё шаҳридаги
71-ёрдамчи махсус
мактаб-интернат ўқитувчиси

Maxsus ta'lim

га эга бўладилар. Бола бир вақтинг ўзида ҳам ақлий фаолият, ҳам жисмоний ҳаракат ва мусиқий руҳ мутаносиблигида оламни идрок этади. Мусиқа орқали уларда сенсор-хиссий ривожланиш юз беради. Яъни, бола оҳанглар таъсирида фикрлайди, сокин мусикага мос тебранади, жўшқин садолар янграса, ҳаракатлари ҳам жон-

Бир келиб кетинг, қишлоғимизга!

Самарқанддан 170 қарим юриб, Тим қишлоғига етган, беш қир ошсангиз, гўзал маскан — Оймаҳолга етасиз. Бу сўлим қишлоқни таърифлашга тил ожиз. Қишлоғимиз тоғлар орасида жойлашган бўлиб, тепадан қаралганда ям-яшил дархатлар билан қопланганлиги кўринади. Эрта тонгда бўлбуллар хонишию қакликларнинг сехрили овозидан ҳушқайфиятда уйғонамиз. Замонавий типда қурилган мактаб ва коллежда фарзандларимиз шоду хуррам ўқияпти.

Меҳмонларнинг таърифлашича, қишлоқнинг ҳавоси жуда-жуда тоза ва шифобахш эмиш. Табиатнинг асл ҳолида сақланган, булоқлардан отилиб чиқаётган тиник сув охириги хонадонгача лойқаланмасдан етиб бориши, аҳолининг шу зилол сувдан ичиши, тоғларимизнинг доривор гийҳларга бойлиги барчанга мафтун этади. Ҳар қунлик емишимиз — сут, қатиқ, қаймоқ танга даволиги боис ҳам қишлоқларимизнинг умри узун, юз билан юзлашган ота-хонларимиз ҳам бақувват. Баҳорда келсангиз, саксон-тўқсон ёшдаги онахонларнинг қир-адир ва тоғларга, лола сайлига чиқиб кетганини кўрасиз. Уларнинг қўлларига асо йўқ, тетик ва бардам.

Оймаҳолликлар очикўнгил, содда ва меҳмондўст. Республикаимизнинг турли шаҳар ва қишлоқларидан тез-тез меҳмон келиб туради. Уларни ҳурмат-эҳтиром билан қутиб оламиз. Тандир қабоб билан сийлаймиш...

Табиати баҳаво, одамлари меҳнаткаш ва дилқас бундай қишлоқ билан фахрланмай бўладими? Қишлоғимизга бир келиб кетинг! Минг марта эшитгандан кўра бир марта кўрган афзал.

Замира ХҲАЖАКУЛОВА,
Нарпай туманидаги Оқтош қурилиш
ва коммунал хўжалиги
касб-хўна қоллежи ўқитувчиси

Музей ичига музей

Пойтахтимиздаги Ўзбекистон тарихи давлат музейи энг йирик илмий-маърифий масканлардан бири бўлиб, бу ерга ташириб буюраётганларнинг кети узилмайди. Бу маданият масканида 250 мингга яқин экспонат мавжуд. Ҳар ойнинг сўнгиги якшанбасида мактабгача ёшдагилар, нафақадигилар, меҳнат фахрийлари, Меҳрибонлик уйлари тарбияланувчилари, ногиронлар, кам таъминланган оила фарзандлари ҳамда 18 ёшгача бўлган ўғил-қизлар музей экспонатларини бепул томоша қилиш имкониятига эга.

Музей қошида 4—14 ёшдаги томошабинларга мўлжалланган «Мўъжизалар оламида» музейи ташкил этилган бўлиб, мақсад — ёш авлоднинг юртимиз тарихини ўрганишга қизиқишини янада қучайтиришдан иборат. Болалар музей ходимлари томонидан турли машғулотларга жалб этилиб, тенгқурлари билан танишади, экспонатларнинг қаердан топилгани, ким томонидан берилганидан баҳардор бўлади. Зериккан болалар учун кўнжик театри спектакллари намойиш этилади. Бундан ташқари, музей ичигаги музейнинг «Археология» бўлимида қадимий топилмалар билан танишиш мумкин. Ёш тарихчилар бир лаҳзага ўтиш билан юзлашиб, қўмлар ичидан тангаларни топиш, бу осори атиқаларда акс этган шахслар исмини, яшаган даврини аниқлаш, қадимий меҳнат қурулларини томоша қилиш имкониятига эга. Болалар учун ташкил этилган «Мўъжизалар оламида» музейининг «Ёш қулол», «Ёзув тарихи», «Ўзбекистон неъматлари» бўлимлари ҳам томошабинларга манзур бўлмоқда.

Қамола НОСИРОВА

Хатларни Хулқар ТҲИМАНОВА саралади.

жон, ўзингизга бирор нарсаси оларси!

Изимга қайтарканман, тўрт-беш қадам ташлагач, онахоннинг «раҳмат» деган миннатдор товуши эшитилди. Орқамга ўгирилганда момонинг дуога очилган қўлини кўриб, кўнглим тоғдай кўтарилди.

Йўлдаман. Агар биз хайрли ишларни пул учун қилсак, «раҳмат» сўзининг қадри қаерда қолади? У аслида беқийс, ҳеч нарсаси тенглаб бўлмайдиган миннатдорлик белгиси. Сиз ҳам «раҳмат» сўзини эшитганда бунинг ҳис қилгансиз! Ёки кимгадир ташаккур билдирганингизда ўша инсонда ўзингизга нисбатан меҳр уйғонганини туйган бўлсангиз керак!

Сехриё
ИБРОХИМОВА

Паспорт хатмосиз бўлиши керак

Яқинда ҳамкасбимга ўғли банк орқали пул юборган экан. Шу муносабат билан банк муассасасига бордик. Масъул ходим ҳамкасбимнинг паспортида имловий хато борлигини аниқлаб, пул ўтказмасини расмийлаштирмади. Маълум бўлишича, банк ҳужжатда фамилияси Ярашев, паспортида эса «Ярашов» деб ёзилган экан.

— Бундай ҳолат бизда биринчиси эмас. Ўтган кун Ярашев фамилиясига келган пул ўтказмасини ҳам қайтариб юбордик. Паспортида «Эргашов» деб қайд этилган экан, — деди банк ходими эътирозга ўрин қолдирмайдиган оҳангда.

Шундай қилиб, фуқаролик паспортидаги имловий хато туфайли анча оворагарчиликлар юзага келди. Ҳўш, бунга сабаб нима? Тушунмовчиликнинг келиб чиқиш моҳиятига назар ташлайдиган бўлсак, туман ички ишлар бўлими томонидан фуқарога пас-

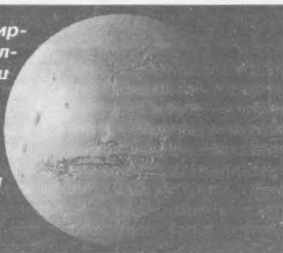
порт тузилганлик тўғрисидаги гувоҳномада кўрсатилган исм-фамилияга мувофиқ берилади. Жуда кўп кузатганимизки, гувоҳномада Атаджанов фамилияси кўрсатилган бўлса, паспортида ҳам худди шундай фамилия қайд қилинади. Ахир, бу ўзбекча фамилиянинг русча шакли-ку! Наҳотки, шундай нотўғри ёзувни тўғрилаб қўйишга паспорт бўлимидагиларнинг ҳаққи бўлмасми? Амалдаги қонунчиликда бу муаммони ҳал қилиш мумкинми, билгимиз келади.

Мамлакатимизда фуқароларга янги биометрик паспорт берилаётган вақтда инсон шахсини тасдиқловчи ҳужжат ўзбек адабий тили меъёриларига биноан расмийлаштирилса, деган ўринли тақлиф кўпчиликка маъқул тушади.

Фатулло ҲАКИМОВ,
Вобкент маиший хизмат
касб-хўна қоллежи ўқитувчиси

Taklif

«Кизил сайёра» — башарият ахлини энг қизиқтирган ва қизиқтираётган осмон жисмидир. Қадимда алломаларимиз Миррих деб атаган сайёрани кузатиш ҳали телескоп кашф этилмасидан олдин, яъни бундан 3,5 минг йил аввал Қадимги Мисрда бошланган. Миср фиръавнлари сағаналарига тасвири туширилган бу сайёрани бобилликлар Неграл, қадимги юнонлар Арес, римликлар эса қизиллиги билан қон рангини эслатиши боис Марс деб аташган.

«ҚИЗИҚУВЧАН»НИНГ КИЧИК ТҮРТКИСИ

МУРАККАБ
ҚҮНИШДАН СЎНГ...

Марс ривожланган технологиялар даврига ҳам жуда кўп босқичларда ўрганилди. XIX асрда телескоплар Галилео Галилей (1564—1642 йй.) давридаги нисбатан анча такомиллашиб улгурган бир вақтда, астрономлар Марс атмосферасида сув молекулаларининг спектр чизиқлари мавжудлигини аниқлашди. Бу эса кенг омма орасида Марсда ҳаёт мавжудлиги эҳтимоли тўғрисида шов-шувли хабарларнинг тарқалишига сабаб бўлди. Негаки, сув бор эканим, демак, ҳаёт ҳам бўлиши лозим. Шундан бери одамларнинг ўзга сайёралар ва сайёраликлар билан танишишга бўлган қизиқиши ошса ошдики, асло қамайгани йўқ.

1957 йили Ернинг биринчи сунъий йўлдоши фазога учирилгани, 1961 йилга келиб дунё тарихида ilk бор одамзоднинг космосга парвоз қилиши, 1969 йили Ойда «инсоннинг кичик, имл-фаннинг эса катта қадами» қўйилганидан сўнг, она Ерда Қуёш тизимидаги бошқа барча сайёралардан кўра ўхшашроқ бўлган Марсга тадқиқ этиш янги поғонага кўтарилди. Дунёнинг ривожланган давлатлари илмий текширув институтлари томонидан «Кизил сайёра» сари ўнлаб тадқиқот аппаратлари — Марсга ўрганувчи сунъий йўлдош, орбитада ҳаракатланувчи телескоп, марсоход қабилир учирилди. Бироқ уларнинг саноқлиларига ўз вазифасини рисоладегидек бажара олди.

Марсга ҳаёт белгиларини кидириш учун, дастлаб 1976 йили «Викинг-1» ва «Викинг-2» марсоходлари учирилган. Ушбу қурилмалар қанчалик муваффақият билан ишлаганини, олимлар керакли ва етарли натижани кўлга кирита олмади: Марс сатҳи стерил (топ-тоза) бўлиб чиқди, органик туқималарнинг таҳлиллари эса бир-бирини инок қўлаверди. Шундан сўнг тадқиқотчилар кидирув объектини ўзгариштиришга қарор қилишди: энди оайёрадан абсурд ҳаёт аломатларини эмас, сув бор-йўқлиги излашга киришди.

«Sojourner», «Spirit», «Opportunity» ва «Phoenix» роверлари айна Марсда сув белгилари бор-йўқлигини аниқлаш мақсадига яратилди ва фазо бағрида учирилди. Сайёрада сув излаш жараёнида «Odyssey» ва MRO орбитал зондлари ҳам муҳим роль ўйнади. Ушбу тадқиқотлар Марс катта сув захира-ларига эга экани, ўтмишда эса йирик денгизлар ва дарёлар тизими билан қопланганини кўрсатди.

Америка аэрокосмик тадқиқотлар бошқармаси — НАСА томонидан 2004 йилда «Марс илмий лабораторияси» («Mars science laboratory») лойиҳаси устида ишлар бошлаб юборилди. 2,5 миллиард доллар эва-

олимларни улкан кашфиётлар сари ундамоқда

зига амалга оширилган лойиҳа дастлабки режа бўйича 2009 йил декабрида само узра парвоз қилиши керак эди. Бироқ айрим техник синовлар кўп вақт талаб этди ҳамда учиб санаси 2011 йилнинг ноябрга қолдирилди.

2009 йилнинг мартада янги марсоходга ном танлаш бўйича сўровнома ўтказилди. Интернет фойдаланувчилари «Adventure» («Сағрузашт»), «Amelia», «Journey» («Саёҳат»), «Perception» («Идрок»), «Pursuit» («Интилиш»), «Sunrise» («Тоғ»), «Vision» («Назар»), «Wonder» («Мўъжиза») каби минглаб номларни йўллашди. Уларнинг орасидан Канзас штатидаги мактаблардан бирида тахсил олаётган 12 ёшли ўқувчи Клара Ма тахлил қилган «Curiosity» («Қизиқувчан») сўзи мақбул деб топилди.

Марсга қўндирилган барча роверлардан огирроқ бўлган «Curiosity» (vazni 899 килограмм) 2011 йилнинг 26 ноябр кун AQShdagi Канаверал burnidan «Atlas V 541» ракета-ташувчиси ёрдамида учирилди ва 254 кунда «Кизил сайёра»га етиб борди. Аммо «Curiosity» янги сайёрага қўниш чоғида бир муддат алоқа аппаратларидан узилиб қолди. Мазкур жараёнга бор умидини бағишлаган юзлаб мутахассислар қарахт аҳволга тушди, НАСAnинг илмий ходимлари ҳам «музлаб» қолишди гўё. Хайриятки, орадан бироз фурсат ўтиб, махсус мониторларда қурилманинг Марс заминига муваффақиятли қўниб олгани ҳақида сигнал келди.

Шу тарика ровер Марсдан суратлар жўната бошлади. Олимлар уларни синчиклаб ўрганишга киришди.

МАҚСАД ВА ВАЗИФАЛАР

«Curiosity» қурилмасининг учирилишидан тўрт мақсад кўзда тутилган: 1) Марсда қачондир ҳаёт бўлган ёки бўлмаганини аниқлаш; 2) сайёра иклими тўғрисида батафсил маълумот тўплаш; 3) унинг геологияси ҳақида тўлиқ ахборот йиғиш; 4) фазогирларнинг Марс-ни ишғол этишига тайёргарлик қўриш.

Ушбу мақсадларни юзага чиқариш билан бирга ровер куйидаги олти вазифани ҳам бажаради: 1) Марс тупроғининг минералогик таркибини аниқлайди; 2) ерликлар учун ҳаёт асоси ҳисобланган моддалар: углерод, водород, азот, кислород, фосфор, олтингургурт аломатларини излайди; 3) Марсда тош ва тупроқ шаклланишини ўрганади; 4) Марс атмосфераси эволюциясини баҳолайди; 5) сув ва карбонат ангидрид қат-тининг ҳозирги тақсимоти ва айлинишини аниқлайди; 6) Марс сатҳининг радиоактив нурланиш спектрини таҳлил қилади.

Бир ғурух олимлар қачонлардир Марсда мавжуд бўлган сув таркибини сайёранинг ҳозирги сатҳидаги чўкинди тоғ жинслари ёрдамида аниқлаш мумкин, деган ҳулосага келади. Шу боис «Curiosity» аввалги роверларда бўлмаган имконият билан таъминланади. Яъни, чўкинди жинслар юзасини 5 см.гача ковлаб, унинг таркибини ўрганиш олидаган қўшимча ускуна яратилди. «Қизиқувчан»нинг саёй-ҳаракатлари қадимги Марсда сув бўлган ё бўлмаганини чўкинди жинсларнинг шаклланиш механизмини тадқиқ этиш асосида ҳам аниқлаш мумкинлигини кўрсатди.

Ровер қўндирилган ботиқ ердаги жинслар айна сув ёрдамида миллион йиллар мобайнида тўплангани аён бўлди. Секунда сайёрадан сув буткул йўқолиб, қучли ерлиги натижасида ботиқда Шарп тоғи пайдо бўлган. Айна шу тоғ этаклари хизмат муддати бир марс йили (Ернинг 686 кеча-кундузи)га тенг бўлган «Curiosity» учун иш манзили бўлди. Ҳар сонияда 4 см.га ҳаракатлана олувчи ровер бир ерда Марснинг бутун тарихи ҳақида маълумот берувчи тоғ жинсларини ўрганишга киришди.

Ровер Марсга қўнганидан икки ой ўтиб, ilk салмоқли кашфиёт амалга оширилди: аппарат қуриб қолган сой ўзанини топди. Албатта, аввалги қурилмалар ҳам Марсда бундай ўзлар борлигини аниқлаган, бироқ «Curiosity»гина ҳақиқий шағални топишга муваффақ бўлди. Эътиборлиси шундаки, Марс шағали Ерникидан деяр-

ли фарқ қилмас экан. Олимлар унга қараб, сойдаги сувнинг тезлиги қандай бўлганини ҳам тахмин қилишди: сув сониясига бир метр тезликда оққан.

«Curiosity» «Жейк Матиевич» деб номланган ўртамеъна ҳажмли тош устида илмий тадқиқот олиб борди. Унча катта бўлмаган бу чағиртошни қурилма бир-данга икки ускуна: ChemCam ва APXS ёрдамида («ChemCam лазер нури билан тоғ жинсининг бир бўлагини парчалайди ва

Bilasizmi?

Демак, Марсда микроорганизмлар бўлган, балки ҳозир ҳам бордир...

Шундай қилиб, «Curiosity»дан қўзланган энг асосий мақсад — Марсда қачондир ҳаёт бўлган ёки бўлмаганини аниқлаш масаласи ҳал этилди. Марсда қачондир ҳатто ичишга яроқли сув бўлгани, ундан эса худди Ердагига

ўхшаш микроорганизмлар баҳраманд бўлиб улғайгани хусусидаги эҳтимол ҳақиқатга анча яқин.

Марснинг беҳавотир нукта-сида тадқиқот олиб бораётган «Қизиқувчан» ёрдамида амалга оширилаётган тадқиқотлар ҳамон давом этмоқда. Яқин келажада инсониятнинг Марс билан боғлиқ яна қандай кашфиётлар қўтиб турганини вақт кўрсатади. Бироқ «Curiosity» бошқа жиҳатлари билан ҳам ёдда қоларли аппаратдир. Масалан, у ёзиб олинган инсон нутқини бошқа сайёра сатҳида янграган ilk сунъий объект сифатида ҳам тарихга кирди. Уша нутқда НАСА раҳбари Ч.Боулдер «Curiosity» жамоасини қурилма Марсга муваффақиятли қўнгани ва юришини бошлагани билан табриклаганди.

МАРСГА ҚАЧОН УЧАМИЗ?

«Curiosity»га ўрнатилган бир қатор ускуналар келажада амалга оширилиши режалаштирилаётган вазифалардан бири — одамларнинг Марсга учушига оид лойиҳаларда қайси жиҳатларни ўрганиш, ҳисобга олиш зарур эканини ҳам аниқлаб олишга ёрдам беради. Жумладан, RAD (радиацияни аниқлаш детектори) тақдим этган маълумотлар, 2012 йил августидан бошлаб саккиз ой давомида таҳлил қилинди. Жорий йилнинг май ойи охирида «Science» журналида чоп этилган таҳлил натижаларига кўра, ҳозирги ҳолатда Марсга парвоз қилувчи кишилар саёҳат давомида ҳаёт учун ҳавфли бўлган космик нурланишга учраш эҳтимоли юқори. Шу сабаб космик кемалар бортига радиациядан сакловчи махсус «бошпаналар» ўрнатиш ёки парвоз вақтини қисқартириш имконини берадиган супердвигателларни ишлаб чиқариш лозим... Аммо қўрилаётган чораларнинг энг яхшиси дея эътироф этилган — бир метр қалинликдаги алюминий қопламалар «бошпана» ҳам бундай қучли радиация зарраларининг атиги 5 фоизини тутиб қоларкан, холос.

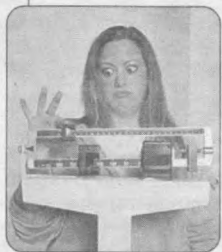
«Қизиқувчан» ровер ўз вазифасини бажаради. У Марсда қачонлардир ҳаёт аломатлари чиндан ҳам бўлган ёки бўлмаган, деган саволга маълум маънода ойдинлик киритди. Мазкур илмий тўртки олимларга улкан илҳом ва ишонч бағишламоқда. Эҳтимол, айни кунларда ҳам Марснинг қайси-дир бурчақларида ҳаёт давом этаётгандир?! Илм-фан тўхтовсиз такомиллашгаётган бир пайтда бундай долзарб саволлар ҳам ўзининг муносиб жавобини топса, ажаб эмас.

Интернет маълумотлари асосида Дилроҳ АБРАЕВА тайёрлади.

ОРТИҚЧА ВАЗН — ХОТИРАНИ ПАСАЙТИРАДИ

Ортиқча вазн муаммосидан азият чекаётган ўрта ёшли одамларнинг ақлий салоҳияти ва хотираси меъёридан кўра анча паст бўлиши исботланди.

Тулуза университети тиббиёт маркази изланувчилари гуруҳи бир неча босқичли талқиқот олиб боришгач, шундай хулосага келишди.

Изланишлар асосини Франция аҳолиси орасидан сараланган 2223 нафар соғлом фуқародан олинган маълумотлар ташкил қилди. Тадқиқотда қатнашган 32 ёшдан 62 ёшгача бўлган кўнгилчилар 1996 йилдаёқ диққатни жамлаш, хотирани синаш ва янги билимларни қабул қилиш бўйича тест топширилган эди. Орадан беш йил

ўтиб, иштирокчилар такроран имтиҳондан ўтказилди. Натижалар эса қуйидагича бўлди: ўтган 5 йил ичида ортиқча вазн тўплаган қатнашчилар кўрсаткичи паст, вазнини меъёрида сақлай олганларнинг интеллектуал салоҳияти эса ижобий деб топилди.

Инсон организмидagi ёғ ишлаб чиқарувчи ҳужайралар унинг ақлий салоҳияти пасайишига сабаб бўлишини талқиқотчилар шу тариқа исботлашди. Бундан ташқари, ортиқча вазн қон томирлари деворини қалинлаштириб, мия тизимига қон етиб боришини сусайтиради. Бу эса ақлнинг «ўтмаслашиши»га ва ҳатто диабет касаллигининг ривожланишига ҳам олиб келиши мумкин. Шу боис олимлар спортчиларни одамларга ўрناк қилиб кўрсатиб, меъёрий вазн ва ҳаракатчанликни тарғиб қилмоқда.

ЭНГ ФОЙДАЛИ СУТ МАҲСУЛОТИ

Америкалик олимлар пишлоқ маҳсулотлари йогурт ва сутдан фарқли равишда оғиз бўшлиғининг кислотали ва ишқорий хусусиятини яхшилайди, деган хулосага келишди. Маълумки, оғиз бўшлиғининг ишқорий хусусияти меъёрида бўлиши тишларни қариесдан самарали ҳимоялашда ёрдам беради.

Углеводга бой маҳсулотларнинг ортиқча истеъмоли эса сўлакдаги парчалоғчи хусусиятнинг пасайишига олиб келади. Маълумки, углевод патоген микроорганизмларнинг оғиз бўшлиғида

кўпайиши ва унинг асорати сифатида тишларда чириш аломатлари пайдо бўлишига сабаб бўлади.

Тадқиқотчилар мавзу юзасидан аниқ натижага эришиш учун 12дан 15 ёшгача бўлган 68 нафар ўсмирни уч гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳга пишлоқ, иккинчи гуруҳга йогурт, учинчиги эса сут беришди. Бу маҳсулотларни истеъмол қилишдан олдин қатнашчиларнинг сўлагидан намуна олинди. Сут маҳсулотларини ичишдан аввал ҳамда истеъмолдан 10, 20 ва 30 дақиқа ўтгандан кейин тишдаги бактериялар микдори ўрганилди. Йогурт ва сутнинг оғиз бўшлиғи кислотаси ва сўлакнинг ишқорий хусусиятига ижобий таъсир кўрсатмагани маълум бўлди. Аксинча, пишлоқ еган ўсмирларда бу ҳолат кутилганидек намоён бўлди.

Мутахассислар фикрича, пишлоқни чайнаш вақтида оғиз бўшлиғидаги безлар фаоллашиб, юқори кислотали таркибга эга сўлак ишлаб чиқарила бoshlayди. Бу эса, ўз навбатида, овқатнинг яхши ҳазм бўлишига қўмаклашади.

ПАРДА ОРТИДАГИ 6-ПАРДА

Яқин кунларда «Одам анатомияси» дарслигига янги нолдаги, илгари фанга маълум бўлмаган инсон тана аззоси киритилиши мумкин. Унинг ҳажми аниқ 15 микронга тенг эканини билган, шунча вақтдан буён бу аззонинг мутахассислар назаридан нега четда қолиб кетаётганини англаш қийин эмас, албатта. Уни фақат мураккаб жарроҳлик амалиёти ўтказиладиганда махсус асбоб орқалигина кўриш мумкин.

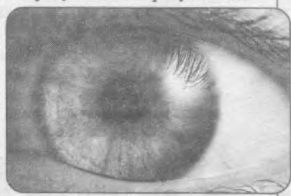
Гап кўз мугуз пардасининг ҳозиргача номаълум бўлган олтинчи қавати хусусида бормоқда. Бу аъзо ҳозирча уни кашф этган олим, Ноттингем университети профессори Харминдер

Дуа шарафига «Дуа қавати» деб номланди.

Илгари мутахассислар кўздаги мугуз парда беш қаватдан иборат деган фикрда эди. Аммо Дуа ва унинг ҳамкасблари яқинда мугузнинг олтинчи қаватини ҳам топишди. Бу қатламни фақат электрон микроскопдагина аниқ кўриш ва ўрганиш мумкин.

Тадқиқотчиларнинг фикрича, Дуа қаватидан беҳабарлик оқибатида айрим кўз касалликларини даволашда қатта хатоларга йўл қўйилган. Нозик муолажа талаб этувчи ўта мураккаб касаллик — кератоконус ҳам айнан Дуа қаватининг йиртилиши оқибатида келиб чиқishi исботланди. Бу кашфиёт келажакда кўз касалликларини тўғри ва самарали даволашга ёрдам беради. Бундан ташқари, таъхис ва жарроҳлик амалиётлари натижасини ҳам яхшилайди.

Айни пайтда офтальмологлар Дуа қавати билан боғлиқ касалликлари ўрганишни бошлаб юборишди.

Google ҲАВО ШАРИДА ИНТЕРНЕТ «ТАРҚАТАДИ»

Google компанияси ўз расмий блогида Project Loon лойиҳаси тўғрисидаги маълумотларни тақдим этди. Ушбу лойиҳа Ер шарининг нисбатан қашшоқ ёки етиб бориш қийин бўлган ҳудудларига ҳаво шарларида юқори тезликдаги интернетни етказиб беришга хизмат қилади.

Лойиҳадан кўзланган мақсадга кўра, маҳаллий интернет-провайдерли хизмат кўрсатадиган ердаги алоқа объекти, ҳаво шарларидаги тармоқ ускунаси ва одамларнинг уйларидаги антенналардан иборат тармоқ ташкил этилади. Хар бир ҳаво шари 40 километргача бўлган масофага симсиз интернет тизимини узатиш имконига эга.

Шарлар Ер сатҳидан 20 километр баландликда ҳаракат қилади ва бу ҳолат авиапарвозлар чоғидаги алоқа алмашинувига халал бермайди. Google компанияси мутахассисларининг таъкиллашича, мазкур ҳаво шарлари маҳаллий назорат қилувчи органлар ва диспетчерлик хизматлари билан келишган ҳолда учурилади. Яна бир ажойиб янгилик шундаки, шар бортидаги интернет алоқасини узатувчи ускуна куёш энергиясидан қувват олади.

Технология 2011 йилдан бери турли шароит, об-ҳаво синовларидан ўтди. 2013 йилнинг июнь ойидан бошлаб эса унга Google ходими бўлмаган шахслар биринчи марта жалб этила бошланди. Компания вакиллари Янги Зеландиянинг Кентеребери ҳудудида 30та шарни учуриб, 50 нафар маҳаллий фуқарони тезкор интернет билан таъминлади.

Келажакда Google Ер шари атрофида айланиб юривчи ҳаво шарлари «флотилияси»ни ташкил этишни режалаштирмоқда. Шарлар стратосферадаги барқарор шамоллар ёрдамида ҳаракатлантирилиши кутилмоқда.

Google раҳбариятининг фикрича, Project Loon лойиҳаси кўплаб мамлакатлар аҳолиси учун интернет тизимига қийинчиликларсиз уланиш имкониятини яратди. Ҳисоб-китобларга кўра, бугун Ер аҳолисининг учдан икки қисми тезкор интернет хизматидан фойдалана олмаяпти. Мазкур муаммо атрофлича ўрганилган ҳолда, ҳаво шарларида тарқатиладиган интернет тизими учинчи авлод мобил интернет тизимига тенг бўлиши, ҳатто ундан ҳам тезроқ бўлиши кутилмоқда.

Дилроз АБРАЕВА тайёрлади.

JUMLADA JAHON

yangiliklar o'siborad

France-Presse ахборот агентлиги Нигериянинг шимоли-шарқида жойлашган мактабларнинг бирига қуролланган шахсларнинг ҳужуми оқибатида ҳалок бўлган 9 нафар кишининг 7 нафари мактаб ўқувчиси, 2 нафари эса ўқитувчи экани ҳақида хабар бермоқда.

Бразилиянинг Сан-Пауло, Рио-де-Жанейро, Бразилия ва бошқа йирик шаҳарларида яшовчи ўн минглаб фуқаро ижтимоий тармоқлар ёрдамида ўзаро келишиб, мамлакатда ҳукм сураётган қашшоқлик, порохўрлик ва полициячиларнинг зўравонлигига барҳам бериш мақсадида Миллий конгресс биносини ўраб олишдан ҳамда оммавий намоийш уюштиришган.

Греция олий суди маъмурияти ҳукумат қарорига кўра молиявий инқироз туфайли фаолият тугатилиши талаб этилаётган ERT давлат телерадиокомпанияси янги телерадиокомпания ташкил этилувигача қадар ишлаб туришини маълум қилди.

Ҳиндистонда бу йилги фаслларнинг серёғин келгани сабабли мазкур мамлакатдан оқиб ўтувчи Ямун дарёси қирғоқлари ва унга яқин ҳудудларда яшовчи аҳоли орасида қурбонлар сонининг ортиб бораётгани сабаб, ҳукумат томонидан одамларни хавфсиз жойларга кўчириш ишлари бошлаб юборилди.

Брюсселдаги чорраҳалардан бирида беҳосдан темир йўлга чиқиб қолган икки ўрдакни босиб кетмаслик мақсадида буриб юборилган трамвайнинг қарама-қарши томондан келаётган иккинчи трамвайга урилиб кетиши оқибатида 14 нафар йўловчи турли даражада тан жароҳати олган.

Республика болалар кутубхонаси жамоаси кутубхона ҳисобчиси Дурдона Раимкуловага отаси

Садир САЛИМОВнинг вафоти муносабати билан таъзия изҳор этади.

Bugunning gapi

Эрталаб боғча ҳовлисида бирин-кетин келаётган болаларни кутиб олаётди тарбиячи опа Бонунинг тунд қиёфасидан ажабланиди. Унинг онасидан сабабини сўради. Ишга отланаётган она эса кўнглини очгиси келди, чоғи, «Бугуннинг боласига ҳайронсан, ўзи мушдай бўла туриб, кийим танлагани нимаси?» дея зорланди. У қизалоғи қизил гулли кўйлагини кеча кийгани, бугун дугоналари олдиға янги либос кийиб бориши кераклигини айтиб жанжал қилганидан асабийлашарди.

Замон шиддати, давр тараққиёти кичкинтойларни ҳам зийрак ва ўз сўзини катталарға маъқулла-тадиган қилиб қўймоқда. Ўрни келганда, ота-онасини мушқул вазиятға соладиган болаларнинг ки-

тида маҳкам ўрнашади. Бу болада ўжарлик, қайсарлик, ўринсиз қўқувни ривожлантира боради. Қизалоқлар кўйлагидаги катталаштирилган лабнинг сурати, ўғил болалар кийимидаги бош чаноғи-

рида кўпроқ фойдаланилади. Қизил ранг қийин вазиятлардан чиқиб кетишга, муаммоли ҳолатларда ўзини хотиржам тутишга ёрдам беради. Кучсиз, кўп ҳолларда ўзгалар фикрига таянадиган болалар кийимларида қизил рангға урғу берилиши ўзига ишончнинг ортишига замин яратади. Аммо ёрқин қизил рангли кийимлар бир ёшга тўлмаган ёки ўзига бино қўйган болаларға тавсия этилмайди. Бу болаларда ўзига хос характер шаклланишига олиб келиб, бола ҳар жойда ҳар қандай вазиятда ўз «мен»ини

ли намоён бўлади. Икки ёшдан бошлаб қизалоқлар оналари кийимини кийиб юришни истайдилар. Оналар бундай вазиятда боласини тергашга, жазолашга шошилишади. Аслида эса, оналар ўзларини вазмин тутишлари, қизларини қаттиқ жазолаб қўққитиб қўймасликлари, аксинча, уришмасдан, босиқлик билан ҳар нарсанинг ўз вақти борлигини тушунтиришлари лозим.

Қарангки, ўғил болалар оталари, акалари билан бир қаторда машҳур футболчилар, кино юлдузлари ва афсонавий қаҳра-

га эга бўлишади. Шифокор сифатида оналарға фарзандларининг кийим танлашига имкон яратиш баробарида уларнинг ўз фикрини шакллантириши дид-фаросат, танлаш қобилиятини ривожлантириши лозимлигини маслаҳат берардим.

Лойихалашда муҳими нима?

— Бугун болалар учун яратилаётган хоҳ тантанабоп, хоҳ кундалик кийим бўлсин, бироз одми, ортиқча безакларсиз, лекин бир қараганда завқ бағишлайдиган қилиб яратишга интилаяпмиз, — дейди болалар кийимлари дизайнери, уч қарра «Болажонлар-Ширинтойлар» фестивали ғолиби — Мастура Баҳодирова. — Уч ёшгача бўлган болалар кийимларида турли хилдаги маржонлар, ялтироқ тошлардан воз кечилгани маъқул. Ҳали ақлий фаолияти бутунлай шаклланиб улгурмаган болалар бу ялтироқ тошларни узиб, оғизларига, бурун бўшлиқларига солиб, фавқуллоҳда ҳолатларни юзага келтириши эҳтимолдан холи эмас. Аслида, чиройли кийим болани озодлик, батартиблик, саранжом-саристаликка ўргатиш билан бирга унинг бадий дидини ривожлантириб боради. Кийимни лойихалаш жараёнида боланинг тана тузилиши, табиатидаги ўзига хос инжиқликлар, одатлар, ўзгаришлар ҳисобга олинади.

Дарҳақиқат, кийимни миллат маданиятининг кўзгуси саналар экан, болажонлар ҳам бу кўзғуда ўз қиёфасини кўрсата олишига имкон беринг. Зеро, илк ёш давридан либосни тўғри танлай билишга ўрганган болакай катта бўлиб, жамиятнинг бир аъзосига айланганда, ўз ёши, қомаги, касбига мос либосни танлай олишда асло адашмайди.

Навбахор РАҲМОНОВА

БОЛА ҚЎҒИРЧОҚ ЭМАС

йимға муносабати қандай? Уларни кийинтиришда нималарға эътибор қаратишимиз керак?

Баъзида ота-оналар кичик ёшдаги боладан кийим танлашда маслаҳат сўрашнинг нима кераги бор, дея ажабланишади. Балки, улар бироз ҳақдир, аммо бу бола учун ўз ўзига ва ота-онасига ишонччи оширишни унутмаслик керак. Айрим оналарнинг «Боламни қўғирчоқдек кийинтириб қўйибман», деб мақтангани кулоққа чалинади. Аслида, бола қўғирчоқ эмас, унинг ҳам ўзига яраша орзулари, истаклари, оламларға сифмас дунёси бор. Болалар танловини рад этмаслик, ўзларини замонавий, эркин ҳис этишлари учун имконият яратиш, кийим танлаётганда фикрига тазйиқ ўтказмаслик келажакда мустақил фикрга эга бўлишига имкон яратади.

Психолог Махсума Пирназарованинг таъкидлашича, ота-оналар болани ўзи истаганидек кийинтиришни афзал билиб, ўз фикрини устун қўйишади. Ҳар доим ҳам кийим танлаётганда фарзандларининг туйғулари, ўзига хос танловини эътиборга олавериб қараб, оналар учун кийимнинг дизайни, танланган матоси биринчи ўринда турса, болалар унда аксеттирилган турли расм ва манзараларға қизиқишади. Улар телеэкранларда намоёйиш этилган мультфильм қаҳрамонлар ўз уст-бошларида «яшашини» истайдилар. Ўсимлик пиллапоясида турган болалар ота-оналарини бутунлай дидсизга чиқарган ҳолатлар ҳам кузатишган.

Баъзи қаҳрамонлар боланинг таъсирчанлик доирасига қараб, онг ос-

ёхуд кичкинтойларнинг кийиниш борасидаги диди ва танловини қандай шакллантириш зарурлиги хусусида

нинг акси руҳиятда салбий кечинмаларни намоён қилмаслигига ким қаролат беради? Шу маънода кийимлар танлови борасида фарзандларға эркинлик яратиш билан бирга чекловни ҳам меъёрида тутган маъқул.

Ранглардаги яширин олам

Мутахассислар кийим ранги болага энг қаттиқ таъсир этадиган восита эканини таъкидлашади. Болаларнинг сеvimли рангларига қараб, ҳиссий кечинмалари, кучли-кучсиз томонларини, қандай машғулотларға қизиқиши доирасини билиш мумкин. Айтайлик, психологлар сариқ ранг киши руҳиятида тушқунлик ҳолатини келтириб чиқаришини, чарчоқ ҳолатига сабаб бўлишини кузатишган. Болалар кийимлари бўйича мутахассислар ҳам сариқ рангни ўз рўйхатларига камдан-кам киритишади.

Сариқ рангнинг акси ўлароқ, ёрқин қизил ранглардан болалар кийимла-

устун қўйиб, муаммоларини ўз билганича ҳал этишни хоҳлаб қолади.

Кўк рангли кийимларни хуш кўрадиган болалар эса ўзига ишонувчан, дўстлари билан киришувчан бўлади. Аммо улар воқеа-ҳодисаларға бироз совуққонлик билан қарайди, ҳар қандай ҳолатда ҳам ўзини ўзи бошқаришға ҳаракат қилади. Муомалага тезда киришолмайдиган болаларға кўк рангли кийимлар тавсия этилмайди.

Яшил рангли кийимларни севадиган болалар ижобий хусусиятға бой, сир сақловчи, содик, оғир-босиқ бўлади. Бу рангдаги кийимлар бола иммунитетини кўтаради, унинг руҳий ва жисмоний чарчоғини чиқаради.

Таклид қилиб ўрганади

Кийим-кечаклар нафақат руҳиятға, балки характерға ҳам ўз таъсирини ўтказишади. Олайлик, катталар кийимига таклид қилиш ўғил болалардан кўра қиз болаларда куч-

монларға таклид қилишаркан.

Бола диди, кийиниш маданияти, аввало, оилада шаклланади. «Оммавий маданият» элементлари сингдирилган кийим-кечакларнинг фарқиға бормасдан фарзандларига кийдирувчи ота-оналар уларнинг турли ёт таъсирларға тушиб қолишига имкон яратади. Аввало, бу ҳолатни оила соҳиблари вақтида илғаб, бошқаларға таклид борасида бирмунча эҳтиёт чораларини қўллаб бориши талаб этилади.

— Оилавий поликлиникада шифокор бўлиб ишлайман. Касбим тақозоси билан хонадонларға кўп бораман, — дейди уч фарзанднинг онаси Мунаввар Ҳамидова. — Ҳаётий тажрибаларим асосида айтишим мумкинки, оилада кийиниш маданиятини шакллантириш, болаларнинг келажакда ўз ташқи кўринишларига нисбатан норозиликларининг олдини олади. Болалар асосан катталар кийимига таклид қилиб, зарурий кўникма-

ЯНГИ СПОРТ ИНШООТИДА

болаларнинг бўш вақти мароқли ўтмоқда

Маълумки, болалар спортини ривожлантириш орқали уларнинг саломатлигини муҳофаза қилиш ва мустақамлашга эришиш мумкин. Юртбошимиз томонидан спортга қаратилаётган юксак эътибор туфайли республикамизнинг чекка ҳудудлари, хусусан, қишлоқ жойларида ҳам замонавий спорт иншоотлари қурилиб, фойдаланишга топширилмоқда. Қулай шарт-шароит ва кенг имкониятга эга спорт масканлари ёшларнинг бўш вақтлари сермазмун ўтишига хизмат қилмоқда.

Самарқанд вилояти Булунгур туманидаги 11-умумтаълим мактабида ҳам замон талабларига жавоб берадиган спорт зали барпо этилиб, шу туманда яшовчи ўғил-қизлар ихтиёрига берилиши маҳаллий аҳолининг қувончига қувонч қўшди.

Мазкур спорт объектининг кураш, стол тенниси, гимнастика спорт анжомлари ва армрестлинг столи билан таъминлангани ҳамда янги спорт тўғараклари ташкил этилаётгани бу

қувончни юз чандон оширди. Ҳозирги текзор замонда спортнинг бирор тури билан шуғулланмайдиган, спортга мутлақо бефарқ бўлган ёшларни топиш мушкул.

— Биз ўқиган даврда бундай спорт иншоотларини ҳатто тасавури-мизга ҳам сиғдира олмасдик, — дейди мактаб директори Амриддин Маматқулов. — Куз, қиш ва баҳор фасллари-нинг қор-ёмғирли кунлари жисмоний тарбия дасинида синфхонада тўпланиб ўтирардик. Онда-сонда

шахмат-шашка ўйнардик. Шукурки, бугун мамлакатимизда барча соҳаларда бўлгани каби спортда ҳам кўз кўриб, қулоқ эшитмаган янгиликлар, ислохотлар амалга оширилмоқда. Энг асосийси, бундан ота-оналар мамнун. Уларнинг қалбида фарзандларининг келажига янада ёруғ бўлишига ишонч ортмоқда. Айниқса, ёзги таътилда ушбу масканнинг гавжумлигини кўриб ёшларимизнинг спортга чанқоқлигига амин бўлдим.

Мазкур спорт мажмуаси қурилишига Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси томонидан 300 миллион сўм, спорт жиҳозлари хари-ди учун 25 миллион сўм маблаг ажратилди.

— Мени қувонтирган воқеалардан яна бири мактабимиз спорт зали-нинг бадий гимнастика инвентарлари билан

тўлиқ таъминлангани бўлди, — дейди жисмоний тарбия ўқитувчиси Гулҳаё Муродова. — Телевизор орқали эфирга узатиладиган бадий гимнастика мусобақаларида қизларимизнинг гиламдаги энгил ҳаракатларига қишлоғимиз қизлари ҳам ўзгача ҳавас билан боқибди. Энди эса, улар ҳам спортнинг мазкур тури билан мунтазам шуғулланиш имконига эга бўлишди.

Мазкур иншоот қуриб битказилиб, ишга тушганидан буён мактабда 200 нафарга яқин ўқувчи кураш, бадий гимнастика, стол тенниси, волейбол ва баскетбол тўғаракларига аъзо бўлишди. Бу эса яқин йиллар ичида 11-мактабдан ҳам ёш чемпионлар етишиб чиқиши учун ташланган дастлабки қадамдир.

Бобобек МАХРАМОВ,
ЎЗДЖУ талабаси

СОВРИНДОРЛАР САФИ КЕНГАЙИБ БОРАЯПТИ

Наманган вилояти Учқўрғон туманида 20-футболга ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактаб-интернати бор. Замонавий спорт анжомлари билан таъминланган мазкур муассасада ажойиб муҳит шаклланиб. Шу боис вилоятнинг турли бурчакларидан ўғил-қизлар ушбу спорт мактаби ўқувчиси бўлиш истагида келишади. Футбол, бокс, энгил атлетика ва курашнинг уч тури бўйича ўғил болалар 5-синфдан бошлаб махсус синов асосида қабул қилинади.

Мактаб-интернатда 5—9-синфлар қамровида тахсил олаётган 278 нафар ўсмирларга сабоқ бераётган 43 нафар устоз-мураббийлар ўз вазифасига масъулият билан ёндашади.

Айтиш жоизки, махсус ўқув дастури асосида олиб борилаётган машғулотлардан ташқари, бу ерда 17та фан тўғарига, 34та

спорт секцияси ишлаб турибди. Тўғарак машғулотларини С.Акрамова, С.Хўжаева, К.Саидрахмедов, Л.Меналиев, А.Бойбедаев, Х.Эргашев ва Г.Абдурахимова каби тажрибали фан ўқитувчилари ва спорт мураббийлари олиб боришмоқда.

— Албатта, мураббийларнинг саъй-ҳаракати, меҳнати самараси

шогирдлари эришаётган муваффақиятлар орқали аққол намоён бўлади, — дейди мактаб директори Икромжон Абдурашулов. — Шу маънода айтсак, бокс бўйича А.Камолитдинов, Ж.Олимжонов, Б.Жалолов, Б.Раимов сингари, кураш бўйича 19 нафар, футбол бўйича 18 нафар мактаб-интернат ўқувчиси вилоят, ва ҳатто, республика миқёсидаги мусобақаларда қатнашиб, фахрли ўринларни қўлга киритишмоқда. Бугун мазкур мактабда тахсил олиб турли турнир ва мусобақаларда зафар қучган, совриндор бўлган ёш спортчилар сони 150 нафардан ошди.

Камола НОСИРОВА

ЎЗНИ ҚИЗДИРГАН ШАХМАТ БАҲСЛАРИ

Пойтахтимиздаги 15-олимпия захиралари ихтисослашган болалар ва ўсмирлар спорт мактабидида "Тошкент ёзи" ёш шахматчилар анъанавий турнири ниҳоясига етди. Унда 188 нафар болалар 4 гуруҳга бўлиниб дона суришди. Швейцарча тизимда 9 турдан иборат мусобақада қуйидаги иқтидорли ёш шахматчилар ғолиб бўлишди:

А гуруҳи Ўғил болалар

1. Дониёр Сафаров
2. Сарвар Олимжонов
3. Сухроб Авалбоев

Қизлар

1. Дилбар Ҳамроева
2. Сарвиноз Усмонова
3. Юлия Ҳегай

В гуруҳи Ўғил болалар

1. Шоҳжаҳон Жўраев
2. Улуғбек Саъдуллаев
3. Акрамхон Муродхонов

Қизлар

1. Гулбадан Нишоновна
2. Мохинур Нейматуллаева
3. Дарья Сарсенбоева

С гуруҳи Ўғил болалар

1. Хондамир Далабоев
2. Азиз Қазиев
3. Дониёр Жумаев

Қизлар

1. Фарангиз Широнова

Д гуруҳи Ўғил болалар

1. Оқжол Раҳматуллаев
2. Темур Маматхўжаев
3. Умарбек Жуманиёзов

Ҳолиблар I, II, III даражали диплом ва эсдалик совғалари билан тақдирланди.

— Турнир савияси йилдан-йилга ортиб бормоқда. Бу йил, масалан, иштирокчилар орасида жаҳон чемпионатида қатнашган, Ўзбекистон чемпиони бўлган иқтидорли шахматчилар бор эди. Шунингдек, ушбу мусобақа янги номлари кашф этиш, болалар ўртасида шахмат тарғиботини кучайтириш мақсадини ҳам қўзлайди, — дейди мусобақа бош ҳақами, таниқли болалар мураббийи, спорт усталигига номзод Равшан Шуқуров.

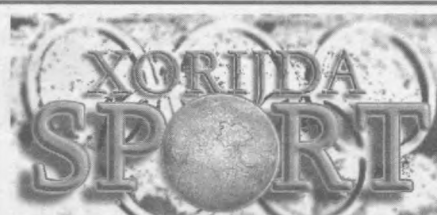
Бугун Эроннинг Сари шах-рида болалар ва ўсмирлар ўртасидаги Осиё чемпионати

бошланади. Унда Хитой, Ҳиндистон, Вьетнам, Сурия, Филиппин, Туркменистон, Эрон, Қозоғистон, Қирғизистон, Ироқ, Макао, Тожикистон, Мўғулистонлик ёш шахматчилар қатори 12 нафар иқтидорли ўғил-қизларимиз Ватанимиз шарафини ҳимоя қилишади. Ўзбекистон терма жамоаси Эронга қуйидаги таркиб билан жўнаб кетди:

6 ёшгача ўғил болалар — Исламбек Синдаров;
8 ёшгача ўғил болалар — Жавоҳир Синдаров;
12 ёшгача ўғил болалар — Саидқабар Сайдалиев;
12 ёшгача қизлар — Раъно Абдуҳолиқова;
14 ёшгача ўғил болалар — Нодирбек Ёқуббоев;
14 ёшгача қизлар — Нилуфар Ёқуббоева;
16 ёшгача қизлар — Гулҳаё Нарзикулова, Шаҳноза Турсунова, Нодирабеги Парпиева;
18 ёшгача ўғил болалар — Бобур Сатторов;
18 ёшгача қизлар — Фарида Хурсанова, Мохинур Қажрамонова.

Вакилларимиз қитъа биринчилигидан медаллар шодаси билан қайтишларини тилаб қоламиз!

МУХБИРИМИЗ

КУБОК ЭГАЛАРИ МУСОБАҚАСИ

Футбол бўйича Бразилияда Конфедерациялар кубоги мусобақасига старт берилди. Унда саккиз терма жамоа икки гуруҳга бўлиниб, бош соврин учун курашмоқда.

«А» гуруҳида Бразилия, Япония, Италия ва Мексика терма жамоалари жойлашган бўлса, «В» гуруҳидан Испания, Уругвай, Нигерия ва Таити терма жамоалари ўрин олган.

Бугунга қадар гуруҳлардаги 1-тур учрашувлари ўтказилди. Бразилия кунчиқар юрт вакилларини 3:0 ҳисобида енган бўлса, италияликлар мексикаликларни, испанлар эса уругвайликларни бир хил — 2:1 ҳисобида мағлуб этди. Нигерия эса Таитидан 6:1 ҳисобида устун келди.

Бугун мезбонлар мексикалик футболчилар билан мусобақалаша, эртага Италия ва Япония, Испания ва Таити ўртасидаги ўйинлар ўтказилади.

МУРОСАНИЗ ФИНАЛ

Британиялик таниқли теннисчи Энди Маррей ўз мамлакатидида ўтказилаётган «Queen's Club» халқаро турнирининг финалида хорватиялик Марин Чилич билан кортага чиқди.

Мурасан курашларга бой бўлган учрашу-да Энди рақибини уч сет натижасига қўра, 5:7, 7:5, 6:3 ҳисобида енгди ва бош соврин соҳиби бўлди.

Этиборлиси, финалчилар ҳал қилувчи мусобақа-га белгиланган вақтдан уч соат кейин киришишга маж-бур бўлди. Чунки тинимсиз ёққан ёмғир мусобақани бошлашга имкон бермади. Маррей дастлабки сетдаёқ барчасини ҳал қилишга қарор қилгани ва ҳатто 4:1 ҳисобида илгарилар ҳам кетганди. Бироқ Марин осон-ликча таслим бўлишни истамади ва аввалига муво-занатни тиклаб, кейин биринчи сетда галаба қозо-нишга ҳам эришди.

Бироқ ана шундай шиддат, ирода қолган сетларда Маринда қуятилмади.

43 ЙИЛДАН СЎНГ

Англиялик гольфчи Жастин Роуз АҚШ-да бўлиб ўтган, мавсумдаги тўрт асосий мусобақанинг бири ҳисобланган «US Open» халқаро турнири ғолиби бўлди.

Пенсильвания штатида-ги Merion Golf Club майдон-ида кечган турнирнинг ҳал қилувчи раунди 116-ури-нишдан иборат бўлди. Роуз очколар ҳисобида таниқли рақиб Фил Микельсонни ортда қолдирди.

Тўрт раунд давом этган финал мусобақаси якуни-да тўпга ким энг кам зарба бериб, кўпроқ нишонга туширган иноватга олинмаган мазкур спорт тури-да Роуз жами 281 бора зарба берган бўлса, Микель-сон ва австралиялик Жейсон Дэй 283тадан зарба бер-ган.

«US Open»да 1970 йилдан буён англияликлар за-фар қуча олмаётганди.

СЕРБЛАР ЗАФАР ҚУЧДИ

Сув полоси бўйича Челябинскда ўтказилган Жаҳон лигасининг суперфиналида Сербия ва Венгрия терма жамоалари ўзаро куч синашди.

Кейинги йилларда анча оммалашган мазкур спорт тури бўйича бўлиб ўтган баҳсда сербиялик полочилар 12:7 (4:3, 3:1, 2:2, 3:1) ҳисобида галаба қозонди. Учинчи ўрин Черногория жамоасига, тўртин-чи ўрин АҚШ термасига насиб қилди. Мезбонлар жа-моаси эса бешинчи ўрин билан кифояланишди.

ТАРБИЯДА ТАНАФФУС ЙЎҚ

Болажонлар таътилга чиқди. Янги ўқув йили бошлангунига қадар уларни соғломлаштириш ва чиништириш ота-оналар, педагоглар, мураббийлар, тиббиёт ходимлари олдидаги муҳим вазифага айланади. Стационар оромгоҳда ёзги мавсумни ўтказиш имконияти бўлмаган мактаб ўқувчилари учун мактаблар қошидаги кундузги оромгоҳ ҳамда «Баркамол авлод» болалар марказлари хизмат кўрсатади. Хоразм вилояти Хонқа туманидаги «Баркамол авлод» болалар маркази педагогик жамоаси ёзги таътил бошланган айни пайтда 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42-умумтаълим мактаблари ўқувчиларининг бўш вақтини тўғрақ машғулотлари асосида мақсадли ва мазмунли ўтказишга киришди. Ёзги мавсум учун марказ педагогик жамоаси томонидан 72 соатга мўлжалланган асосан амалий машғулотлардан иборат иш режаси тузилди.

6 ёшдан 16 ёшгача бўлган мактабгача ёшдаги ва ўсмир ўғил-қизлардан салкам 300 нафари техник ва бадиий ижодиёт, ўлкашунослик ва экология йўналишлари бўйича тўғрақ машғулотларига жалб этилган ушбу марказ таътил даврида ҳам гавжум бўлишига шубҳа йўқ. Чунки мактаб таълими-дан бўшган фарзанди турли касбий тўғрақларда шуғулланса, майда ҳуқуқбузарликлар содир этмаслиги, турли ёт таъсирларга берилмаслиги, маънавий таҳдид ва «оммавий маданият»нинг қулига айланмаслигини ота-оналар яхши тушунадилар. Шу боис ҳам марказга ўз фарзандини етаклаб келаётганлар кўпчиликни ташкил этади, дейди оналардан бири Шахло Машарипова. — Ўғлим Иззатбек Ибодуллоев «Тасвирий санъат» тўғрагининг доимий аъзоси. Ўқув йили давомида тўғрақ машғулотларига мунтазам қатнашиб, натюрморт, пейзаж, миниатюра, портрет жанрининг бир-биридан фарқини ажратадиган бўлди. Иззатбек таътил даврида ҳам тўғрақка қатнашини айтди. Унинг мароқ билан расм чизаётганини кўриб, порлоқ келажagini тасаввур этаман.

— Тобим қочиб, шифокорга бордим. У рецепт ёзиб

Maktabdan tashqari ta'lim

берди, уй шароитида ҳам муолажа олишим мумкин экан. Аммо ҳамшира йўқ, нима қилиш керак? Кишлоқ врачлик пунктига қатнаб даволанишга мажбур бўлдим. «Баркамол авлод» болалар марказида «Оила ва саломатлик» тўғраги очилганини, ўқувчиларга уй

ҳамширалиги ўргатилишини эшитиб қолдим. Қизим Мухайё қисқа вақтда ана шу тўғрақка қатнаб, беморга уқол қилиш, уни парваришлашни ўрганиб олди, — дея мамнун бўлиб сўзлайди Комилжон Бекчонов.

Албатта, таълим даргоҳида иш намунали ташкил этилсагина, ота-оналар мана шундай илиқ фикр билдиришади. Педагогик жамоани бир мақсад-муддао йўлида баҳамжихат ишлашга ундаш туфайли ижобий натижага эришиш мумкинлиги тўғрисида марказ раҳбари Дилором Норқулова ҳикоя қилади:

— Ҳар бир тўғрақ раҳбари белгиланган вақтда ўз машғулоти бошлайди. Педагогларимиз ўқув режа ва дастурларининг мазмун-моҳиятини болага қай тарзда йўналтириш лозимлиги бўйича етарли малака ва тажрибага эга. Вилоят миқёсида ўтказилган «Юртим жамоли» кўрик-танловидида «Оила ва саломатлик» тўғраги аъзоси Мафтуна Файзуллоева 1-ўринни, «Менинг онам» мавзусидаги расмлар кўрик-танловининг вилоят босқичида Нодира Ниёзалиева 1-ўринни эгаллагани тўғрақ раҳбарлари меҳнатининг маҳсули, аслида.

Июнь, июль, август ойларида ҳар бир бола янги 2013-2014 ўқув йили учун саломатлигини тиклаши, куч-қувват тўплаши керак. Хонқа тумани «Баркамол авлод» болалар марказининг бу жараёнда ўз ўрни бора.

Хулқар ТҲИМАНОВА,
«Ma'rifat» муҳбири

Суратларда: Хонқа тумани «Баркамол авлод» болалар маркази тўғрақ машғулотларидан лавҳалар акс эттирилган.

Ma'rifat

ТА'СИС ЕТУВЧИЛАР:

O'zbekiston Xalq ta'limi
vazirligi, O'zbekiston Oliy
va o'rtta maxsus ta'lim
vazirligi, O'zbekiston
Ta'lim, fan va
madaniyat xodimlari
kasaba uyushmasi
Markaziy Kengashi.

Баш муҳаррир:
Абдусамат РАҲИМОВ

Ташриҳ ҳаёт: Ҳуназар БЕК-
НАЗАРОВ, Бахтиёр ДОНИYO-
РОВ, Фаррух ЖАББОРОВ (баш
муҳаррирининг биринчи о'ринбосари),
Ҳусан НИШОНОВ (баш муҳаррир
о'ринбосари), Фарҳод РИЗАЙЕВ,
Нурлан УСМОНОВ (баш муҳаррир
о'ринбосари), "Учитель Узбекиста-
на", Мирзакарим ХУДДИЙЕВ,
Бахтиёр ЮҚУБОВ (мас'ул котиб),
Алексей ЧУКАРИН (мас'ул котиб),
"Учитель Узбекистана", Са'дulla
НАКИМОВ.

Газета
O'zbekiston Matbuot va axborot
agentligida № 0067 raqam bilan
ro'yxatga olingan.

ISSN 2010-6416

INDEXS: 149, 150, 7-618.
Tiraj 53313.
Hajmi 4 bosma taboq.
Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3.

«Ma'rifat»dan materiallarni ko'chirib bosish
tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart.
Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqir
qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

Reklama materiallari uchun tahririyat javobgar emas.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent,
Matbuotchilar ko'chasi, 32.

Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kотиб—233-99-15, umumiy
o'rtta va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 233-
53-14, fan, oliy va o'rtta maxsus, kasb-hunar ta'limi
yangiliklari bo'limi — 236-54-03, adabiyot, madaniyat,
kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi — 233-
54-49, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari
bo'limi — 233-54-63, siyosat, xalqaro hayot va sport
yangiliklari bo'limi — 233-76-40, reklama va marketing
bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda

erkin narxda

Dizaynerlar:

Liliya BINASHEVA,
Malohat TOSHOVA.

Navbachi muharrir:
Qurbonboy MATQURBONOV.

Navbachi:
Jo'rabek JANGIROV.

«Sharq» nashriyot-matbaa
aksionerlik kompaniyasi
bosmaxonasi.

Korxona manzili:
«Buyuk Turon» ko'chasi, 41-uy

Yil axun — 20.50
Topshirildi — 21.45